Rostocker Dokumentenserver
Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.
Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Franciscus Mercurius Helmont van

Alphabeti vere Naturalis Hebraici Brevissima Delineatio : Quae simul Methodum suppeditat, iuxta quam qui surdi nati sunt sic informari possunt, ut non alios saltem loquentes intelligant, sed & ipsi ad sermonis usum perveniant

Sulzbaci: Lichtenthalerus, 1667

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079

Druck Freier Zugang

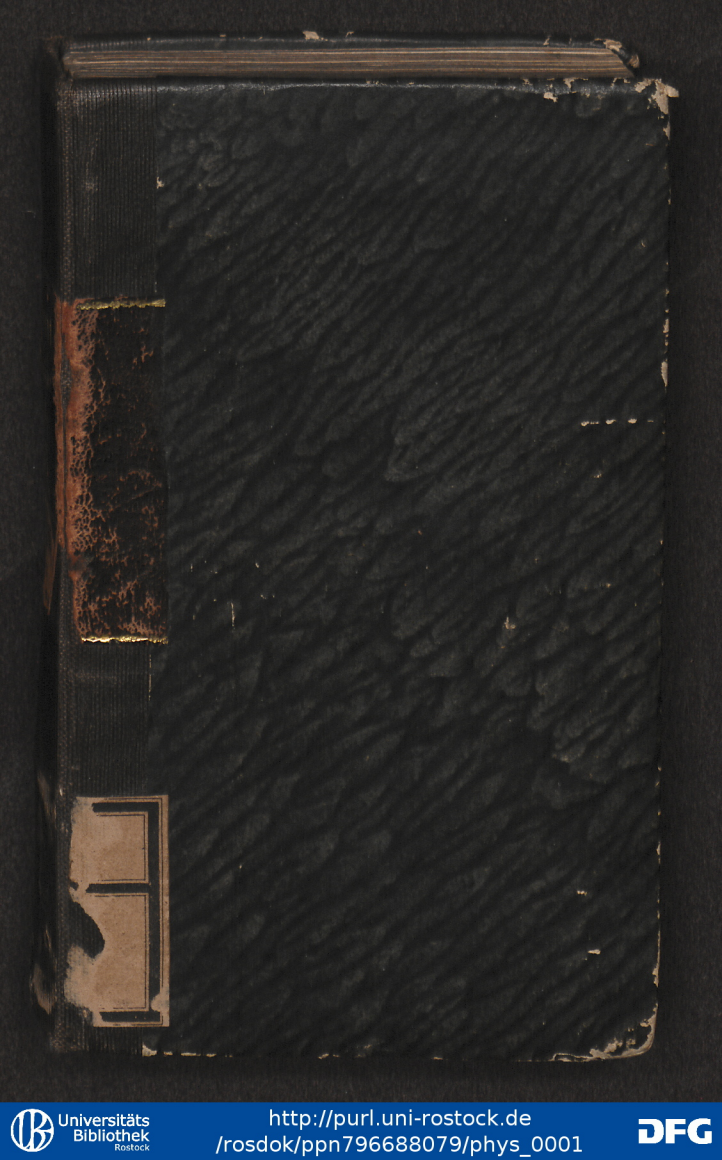
Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de
/rosdok/ppn796688079/phys_0001
DFG

v. Pr. M. ab H. ingenio p. v. epp. Hardtij
ex Leibnit. excerpt. in Fetteri monum.
in edit. Trimestr. VI.

v. Monatl. Auszüge 1700. Jun. p. 269. v.
Turcky specimen disser. sacr. p. 46.

In der Berlinischen Monatsschrift
Junius 1785. S. 577 p. wird
Opuscula philosophica, quibus
cipia philosophiae antiquissimae
ac philosophia vulgaris refut
1690. 12. die Nachricht gegeben, daß
Helmont diese von der Engl. Gräf
Connaway des Kanzlers Finch
abgefaßte Schrift ins Latein
herausgegeben habe, und einig
Leibnitz, wiewol falsch, zugeschrie

CIc-2308
SZ. 1716. 8br.
Hal. O.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de
/rosdok/ppn796688079/phys_0002
DFG

v. Pr. M. ab H. ingenio p. v. epp. Hardtij
ex Leibnit. excerpt. in Tellerii monum.
in edit. Trimestr. VI.

v. Monatl. Auszüge 1700, Jun. p. 269. b.
Turcky specimen dissert. sacr. p. 46.

In v

Opu

cipi

ac

1690

Helm

Conn

abg

Hera

Leibn

CIc-2308

52. 1716. 8br.
Hal. O.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de
/rosdok/ppn796688079/phys_0004
DFG

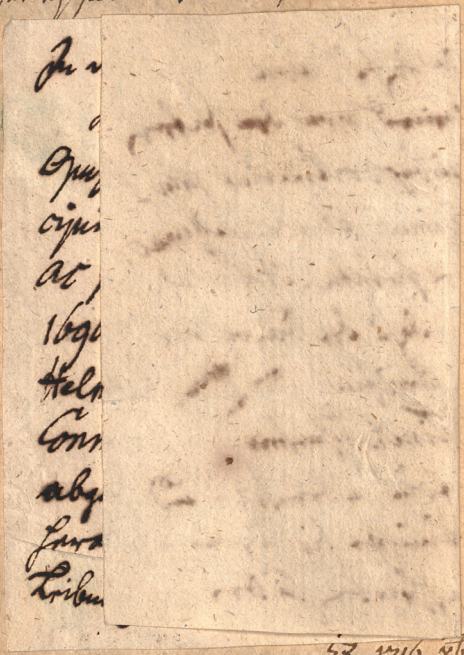

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0006
DFG

ALPHABETI
verè Naturalis
HEBRAICI
BREVISSIMA
DELINEATIO.
Quæ simul
Methodum suppeditat, juxta quam qui surdi nati sunt sic informari possunt, ut non alios saltem loquentes intelligant, sed & ipsi ad sermonis usum perveniant.

In lucem edita
à
F. M. B. ab Helmont.

SULZBACI, rariss.
Typis Abrahami Lichtenthaleri.
ANNO M. DC. LVII.

Dono illustr. Dni Auctoris

v. Reimann. Hist. lit. antedilu. p. 103
Stollens Hist. d. Gel. P. 1. p. 107. f.
Morhofs Polyh. L. 4. c. 3. P. 1. §. 1.
Hahn in Neumann. p. 21.

SI quis Naturæ ſtudeat cognoſcere linguam,
Scriptum hoc ductorem noverit eſſe ſibi.
Hic Linguæ motus proprio ſub nomine ſurgunt,
Atq; manûs ductum dirigit Oris opus.
Præcipiti ſi menti ruis, ne volve, quod extat,
Nec celeri celeres perde labore notas.
Os videas, Linguamq; notans, conamina ſpectes
Tardius, & totum ſponte patebit opus.
Muſica non primo capitur dulciſſima raptu,
Si ſcandas gradibus mox tibi carmen erit.
Sic his in ſtudiis producit Littera verbum,
Hoc ſenſum, hinc vivo ſermo colore venit.
Sic poterit Scriptura legi, ſic norma ſciendi eſt:
Natura hæc CLARO nos jubet ORE loqui.

Ex Bibliotheca Academiae Rostochiensis

Serenissimo Principi & Domino, Domino

CHRISTIANO AUGUSTO,

Comiti Palatino Rheni, Duci Bavariæ, Juliæ, Cliviæ & Montium, Comiti Veldentiæ, Sponhemii, Marcæ Ravenspergi & Mœrsæ, Domino in Ravenstein &c.

PRINCIPI ET DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

Serenissime Princeps Domine Clementissime.

Serenitas Vestra mirari poterit, quod ego libellum istum non circa rariores gestorum publicorum materias, vel arcana quædam atque sublimia consilia politica occupatum, sed discursus tantùm aliquos Philologicos de contemtâ quâ-

dam vulgò Lingua, & quod minus, est vilissima saltem ejus parte Orthographica continentem, non verear dedicando Eidem consecrare; cum tamen, si Serenissimum Illius nomen tractatui cuidam præfigere mihi fuisset animus, qui à curis tam sublimibus, quibus Seren.as V.a summo cum fructu indesinenter occupatur, non penitùs abhorreret, opere longè majori atq; nobiliori mihi foret opus.

At verò quia latere me non potest, inter præclaras illas tantoque Principe verè dignas Virtutes, quibus Seren.as V.a, adcurante favore divino, est prædita, non minimam quoq; esse hanc, quod Illi majoribus negotiis defatigatæ non ulla carior sit voluptas atque recreatio alia, quam scrutari scripturas divinas earumque in lingua originaria uberrimos fontes: & deinceps totum hoc quantulumcunque est opusculum non tantum in celeberrima V.æ Seren.is Resiiden-

sidentia enatum est atq; elaboratum, sed & ibidem prælo subjectum in lucem editur:

Non potui non ad illam erigi fiduciam, fore, ut Seren.as V.a ne sperneret illud quod aspectu quidem vile, in recessu tamen, ut spes est, non omni penitus nervo destitutum erit; sed tanquam certissimum quoddam de meâ erga Seren.em V.am fide atq; observantia testimonium susciperet: atq; pariter perpendere dignaretur Propositum illud, de quo tota latius & prolixius agit Præfatio; an scilicet tam laudabilis aliqua societas, si illa tanto cum emolumento posset institui, quantum inde sperari potest, non digna sit admodum, cujus curam aliquis in tempore in se admitteret: & annon Ille immortalem omninò laudem gloriamq; immarcescibilem esset consecuturus, qui rude illud atq; recens demùm natum consilium, quod tanquam nudus infantulus in publicum ibidem est expositum, fa-

venti brachio de terra sustiperet, eidemq; vel prono tantum consilio, vel multò nobiliori operâ de benefica quadam tutela prospiceret.

Prout autem totum illud ferventissimo Seren.tis V.æ ad promovendum Bonum Zelo, præ omnibus aliis â me exhibetur, Illiusq; liberæ atg; arbitrariæ dispositioni penitùs traditur atque relinquitur: ita Seren.em V.am protectioni divinæ animitùs commendo, cumq; debito felicissimi reginis, omnisq; exoptatæ atq; perpetuæ prosperitatis voto ad mortem usq; permaneo

Serenitatis Vestræ

Obsequentissimus

F. M. B. ab Helmont.

PRÆ-

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

HUmanarum societatum, Lector Benevole, tres potißimum inveniuntur species, quas præ cæteris honestas, utiles atq; jucundas appellare licet: prima earum atq; infima circa communiora præcipue versatur hujus vitæ negotia, eorumq; statum potißimum externum concernit: secunda atq; summa, Animæ humanæ curam sibi proponit, de ejusque summa felicitate solicita est; Tertia atq; media circa literarum ac artium studia occupatur, & eorum uberiorem quærit fructum atque progressum. Omnium atque singularum hic finis est proximus, ut quod uni nimium est, commodiùs à pluribus efficiatur; sive id homines divina quadam inspiratione instigati primitùs instituerint; sive hæc suaserit communis utilitas; sive à brutis prima Mortalibus data sit ansa, velut Apibus, Formicis, Locustis, aliisque similibus naturali quadam societate con-

junctis. Ista societatum genera accuratiori aliquantum considerationè non sunt indigna, natura hominum enim, quæ sibi relicta tardior quandoq; est ad majora, per talia non rarò egregiè commoveri, adq; virtutem stimulari solet.

Prima igitur enarratarum societatum species, quæ Politica dici potest, commodè rursus in privatam dividitur atque Publicam, quarum illa, quæ Oeconomica est propriè loquendo, vel Maritalis est, vel Dominica vel Paterna, prout hæc iis, qui vel primoribus digitis tetigerunt Politicorum Scripta, satis nota sunt: Hæc verò vel universalis est atque totius Reipublicæ, cùm Reges ac Principes, Statusve vel Populi quidam, Fœderibus consociati, conjunctis viribus aliquid aggrediuntur, quod soli non auderent, ut olim Salomon & Hiram, hodiè confœderati Belgæ, Urbesque Hanseaticæ & alii: Vel particularis & quorundam saltem Civium, velut cum partim Opifices ad promovenda ordine minora sua Negotia, partim Mercatores, ad commodius tractanda mercimonia majora, Societatibus uniuntur; quales sunt apud Batavos, quæ ab India Orientali atque Occiden-

dentali, à Grönlandia, Moscovia, Mari Balthico, Hispania, Freto Herculeo, aliisque locis communiter denominantur; In Gallia præter minores alias nuper institutæ pariter Indica, alibi aliæ: & in locis, ubi Metalla effodiuntur, sodalitia fodinarum.

Altera societatum species, quam Religiosam appellare licet, antiquissima etiam est, atque diu ante CHRISTI Salvatoris nativitatem in usu fuit. Quid enim tam variæ illæ Græcorum Barbaricorumque Philosophorum Sectæ fuerunt aliud, quàm Societates de curanda felicitate animæ hominis; prout hoc Exempla Brachmanum apud Indos, Magorum apud Persas, Gymnosophistarum apud Ægyptios, Druydarum apud Gallos, apud Græcos Pythagoræorum, Academicorum, Peripateticorum, Stoicorum, Epicuræorum, Cynicorum aliorumq; abundè testantur? Quid aliud temporibus Antiochi Epiphanis denotabat Chasidæorum nomen, quam tales, qui summa voluntate atq; studio in Legem ejusq; conservationem atque propagationem erant propensi, ad Animæ suæ salutem? Quos

deinde sequebantur Sectæ Phariſæorum, Sadducæorum & Eſſæorum inq; Ægypto eorum, qui se Therapeutas appellabant. Si verò exempla quærimus huic ſocietatum ſpeciei ejusque nomini magis congrua, certè religioſior atque ſanctior non occurrit quàm ſanctiſſimorum Apoſtolorum, & ſeptuaginta Diſcipulorum Chriſti, ad quorum imitationem poſtmodum varii in Eccleſia Chriſtiana exorti ſunt ordines, quorum omnium ſcopus atque finis eſt ſalus Animæ, quiq; maximam partem adhuc hodie nullibi ferè non florent. Atq; his, præter ſacra antiquorum Romanorum ſodalitia, meritò opponi poteſt impia illa eorum ſocietas, qui ante annos haud ita multos, nefaria illa conjuratione de propaganda doctrina Atheiſmi ſeſe conjunxerant, è quorum numero & Julius Cæſar Vanninus extitit.

Iſtis duabus autem celebriorum ſocietatum ſpeciebus omiſſis jam ad tertiam pergendum eſt, quæ magis accedit ad noſtrum in hac præfatione propoſitum, & ab Eruditione nomen ſortiri poſſet. Poſtquam enim per DEI Gratiam Artium liberalium optimarumq; ſcientiarum cultura etiam in locis iſtis Occidentalibus ac Septentrionalibus florere cœpit, non defuerunt hinc inde cultiora ingenia, quæ ſocieta-

cietatibus conjuncta, porrectis quasi manibus ad id unum contenderunt, ut aperta semel studiis janua ne clauderetur iterum, sed potius, remotis magis magisque obstaculis, latius pateret. Horum igitur una pars Naturam sibi proposuit pervestigandam, prout exempli loco nobis est Societas Regia Anglicana, cujus disquisitiones atque experimenta, quamvis nondum ubivis divulgentur, atque præter ea, quæ Digbæus & Boylius haud infimi in illa subsellii Viri in lucem ediderunt, rarius in publicum prodeant, non exiguam tamen aliquando præstabunt utilitatem Universæ Reipublicæ literariæ. Atque huc deinde & illa pertinet Germanorum quorundam societas, qui sese Curiosos cognominant, à quibus itidem elegantissima dies jam vidit specimina in Ampelographia, Gammarologia, Tractatu de Scorzonera & forte aliis. Præter hos & aliorum quorundam occurrit species, qui istum sibi proposuere scopum, ut linguam suam excolerent vernaculam, inq; ea varias scientias artesq; optimas in eorum gratiam, qui linguas exoticas ignorant, publicæ luci exponerent; quales sunt apud Gallos atque Italos Academici, apud Germanos Societas Fructifera; Sodalitium Germanorum animorum,

Ordo Cygnorum Albinorum & fortè alii.

Si igitur omnes istæ jam enumeratæ Societates non tantùm laude admodum dignæ, sed & utiles præter modum & proficuæ sunt, fieri non potest, quin & laudabile atq; utile præ cæteris esset tale quoddam sodalitium, quod circa culturam Linguarum Sacrarum, præcipuè autem Hebraicæ occuparetur, ejusque curam in publicam totius Christianæ Gentis utilitatem in se susciperet; quod procul dubio factu non adeò esset difficile. Atque hæc mihi circa talia nunc occupato ulteriùs præfandi erit materia, si fortè Clarissimi atque Dignissimi horum studiorum Cultores hoc modo quadantenus excitari possent, ut ad promovendam ulterius DEI gloriam societate initâ, conjunctis atq; communicatis viribus tale quid efficerent, quod uni, propter nimiam humanarum facultatum imbecillitatem, alias non foret possibile.

Et ut ab Honesto confirmationis meæ capiam initium, notum omnibus esse scio, quod non tantùm societates, sodalitia, fœdera, uniones & similia generatim omnia, sed & omnes

omni-

omninò hominum actiones atq; occupationes ex eo saltem aliis præstare dicantur, si objectum præ cæteris habeant honestius atq; nobilius: Ex hac enim ratione Aurifices Figulis, & Sodalitia religiosa profanis non immeritò præferuntur. Cum autem jam de præstantia nobilissimi Societatis hujus Objecti, Linguæq; Hebraicæ dignitate incomparabili mihi sermo est instituendus, jam verba mihi deficere, linguamq; meam cum reliquis omnibus coràm ista omnium Linguarum Regina obmutescere, atq; suam in hoc dicendi genere impotentiam publicè manifestare persentisco. Non enim merè humana est hæc lingua, sed quod nulli quotquot unquam in Orbe fuerunt alii contingit, divina simul atq; cœlestis, idque non saltem Originis, sed & Culturæ ususque ratione. Sapientissimus quippe totius hujus Universi Conditor non tantùm in primæva Creatione primo statim Homini eandem implantavit atq; concreavit, sed postmodum etiam subservientibus non fidelissimorum saltem Ministrorum, sed assumtis propriis quoq; Organis atq; Digitis, non semel eá benignissimè usus est. Atque hoc ipso clarè satis omnibus in universum Hominibus manifestavit, quanti ipse eandem ubiq; velit æstimari.

Quod

Quod Carolus Magnus Imperator Germanicè est locutus, magno sibi honori ducunt Germanorum Nationes, eoque ipso contra Gallorum Gentem firmiter probare contendunt, quod summum illud Imperii decus pro Patria Germaniam habuerit, primumque illum inter omnes Honorem à Græcia ad istius non autem Galliæ Populum transtulerit. Si igitur gloriosum hoc est linguæ Germanicæ, quod prolata sit à summo illo atque glorioſissimo Monarcha; quantò magis ex eo augebitur Hebraicæ linguæ gloria atq; dignitas, quod ab ipso DEO, qui omnium Dominorum atque Regum Dominus est adhibita non uno modo sit. Cum hac nempe non ita se res habet, velut de lingua stylo q; Platonis quidam ait: Jovem ipsum, si de cœlo descenderet, non aliter nec meliùs illo Philosopho locuturum esse; Sed hic revera sic factum est, ut omnium Deorum Deus, quandocunque de cœlo descendisse dicitur, non alia quam Hebræorum lingua locutus sit. Si igitur plerunque Aulici maximi æstimant illam linguam, qua vel Rex ipse vel Regina utuntur, adeò ut & ipsi eandem omnibus modis excolant, sperantes se propterea, majorem promerituros esse Gratiam, & ad altiores dignitatum gradus ascendere posse,

prout

prout in Aula Polonica Gallorum, inq; Imperatoria atque Gallica Hispanorum linguam æstimari notum est; quanti Hebraica lingua, quá communissimè maximus ille omnium Monarcharum Imperator est usus, æstimanda erit ab iis omnibus, qui in sanctissima ejus Aula ad perpetuam illius gratiam atque summos honores aspirant? Præcipuè cum illa non ejusdem generis cum Gallica atque Hispanica aliisque recentioribus aliunde consarcinatis atque confusis, sed Mater & Scaturigo reliquarum omnium, adeoque longè antiquior sit quam Græca, Latina, Germanica & Sclavonica, quæ communiter fundamentales dicuntur, eò quod in ipsa confusione Babylonica exortæ sint, & postmodum ex varia commixtione multas alias progenuerint. Illa etenim in usu fuit sola quamdiu totus Terrarum Orbis unius labii fuisse dicitur, usque ad notabilem illam omnium Gentium dispersionem; & in ista confusione illa quoq; sola fundamentum cæterarum permansit atque regula. An autem hæc non sufficiant ad dignitatem illius debitè extollendam omnes illi considerent, quibus non deest judicium discernendi honorem parentibus debitum à liberorum honore; quiq; intelligunt, quantum distent purissimus quidam & Clarissi-

rissimus Fonticulus atque Rivuli alii limo Muscoque obsiti & ad aquarum usque penuriam paludosi. Et ne quis existimet sermonem nobis esse de cassa nuce, merisque Corticibus suo Nucleo destitutis, certè non datur in tota rerum universitate lingua alia, è qua plus Sapientiæ addisci queat, quam ista. Quod enim Scaturigo veræ Sapientiæ dicitur Lingua Græca, id verum quidem est, si illa cum aliis posteriorum ætatum Linguis conferatur; Sed si ad Sanctam istam fiat respectus, certè hic Solem habebimus, ejusque Lumen primogenium, ibi verò, si luminosum quid observatur, non nisi pallidam reperiemus Lunam, cujus omnis Splendor non aliunde quàm à nostro Sole derivatur. Hebræi enim non tantùm omnium bonarum Artium fuerunt inventores, quippe à quibus Davide teste, per Josephum in Ægypto propagata est Sapientia, unde illa postmodum in Græciam, & ad alios Populos derivata est; sed verus quoque atque genuinus DEI Cultus, in quo solo prima & una Sapientia fundata est, primis innotuit Hebræis, & ab iis in alias Gentes emanavit. Et si aurea illa V. T. scripta respiciamus, quid ibi invenie-

niemus aliud, quàm profundißimam omnium Artium atque Scientiarum Aurifodinam, & Gazophylacium, in quo precioſißimæ Gemmæ Philoſophicæ, immenſæ Divitiæ Juris, & quod primarium, omnes Divinæ atque Salvificæ Sapientiæ Theſauri reconduntur? Ut taceam, quod exinde unicum verißimæ Chronologiæ lumen affulgeat, ibidem purißimum omnium Virtutum atque Vitiorum Speculum pateat, & ex iſto Fonte exactißimæ totius Politices & Oeconomices regulæ hauriri queant. Et utinam prolixiùs demonſtrare liceret, quanta admirandi illi Libri ſub ſimplici ſua Litera non Naturæ tantùm, ſed & Morum contineant Myſteria, ut de arcanis Vaticiniorum nihil nunc proferam in medium! Verum de iſtis omnibus Doctißimus Vir Henricus Morus in Conjectura ſua Cabbaliſtica tam inſignia edidit Specimina, ut illa ſine admiratione legi nequeant: & utinam ea per omnes non Moſis tantùm, ſed totius Scripturæ Sacræ libros pari methodo deducerentur; atque iſte labor aliquando annitente tota illa, de qua loquor Societate, cum æterna & immortali nominis ejus gloria ſuſciperetur! Et jam

finire

finire possem ea, quæ de insigni hujus linguæ excellentia in medium proferre constitui, nisi universa omnium rerum Natura aurem quasi mihi velleret, urgeretque, ut & suo nomine testarer publicè, quod nulla inter omnes terreni Orbis Populos exculta lingua alia tam exactè cum ipsâ conveniat, atque hæc; & exinde nulla quoq; possit esse digna, quæ huic præferatur. Ut autem hoc demonstrari queat commodè ad manus nobis est Exemplum primi nostri Parentis Adami, imponentis nomina omnibus à DEO sibi adductis animantibus. Ille enim jam tum procul dubio in sese deprehenderat se internas Intellectus sui operationes atq; commotiones omnes etiam simplicissimas, certa quâdam oris vocisq; dispositione atque articulatione posse exprimere quam exactissimè, de hâc enim illius perfectione adhuc umbra quædam in Hominibus post miserandum illum lapsum est reliqua, cujus beneficio illi sonum, voces, & verba sua, immutato paululum saltem animi statu notanter admodum variare solent, quamvis ob nimiam Naturæ sic constitutæ imperfectionem plerumq; satis inarticulatè: Umbram autem tantum reliquam in nobis dixi, quia non omnia interna adeò nobis innotescunt, prout ea in summâ illâ

sapien-

sapientiæ concreatæ exaltatione Adam cognoscebat, unde etiam aliquas tantùm & non omnes mentis commotiones suis signis exprimere possumus. Deinde necesse etiam est, Adamum jam tum accuratiùs sciviſſe, intellectum suum intelligendo fieri omnia, atque identificari cum quocunq; objecto scibili, unde sequitur externa omnia in actu intelligendi ipsi facta esse quàm præsentißima, quippe mente potiùs comprehensa quàm apprehensa; cujus etiam reliquiæ adhuc in Homine supereſſe deprehenduntur, cum objecta ad minimum Idealiter Intellectum nostrum ingredi videmus, rudiq; quasi delineatione quadam ibidem depingi atq; adumbrari. Si ergò in actu illo denominationis animalium, ex ipsißsima quorumvis objectorum natura, intima semper nascebatur in intellectu ejus operatio atq; commotio, quales articulata quadam vocis specificatione ab ipsius ore designari potuiſſe superiùs demonstravi, jam etiam sequitur linguam ejus, quæ Hebraica erat exactißimam non animalium tantùm, sed & omnium Entium naturam vocabulis propriis expreßiſſe & ad vivum delineaſſe.

Jam prodeat, si aliqua invenitur Linguarum, de qua tam mira Naturæ suæ proprietates,

tas tanta demonstrationis certitudine queat probari! Iam prodeat & societas aliqua, quæ circa tam nobile occupata Objectum, utrinq; & Naturæ secreta, & linguarum simul arcanos perscrutetur recessus. Certè cum aliquando, si in Fatis est, in talia ulteriùs inquiret sodalitium aliquod, qualium in præsenti Opusculo exiguum quidem sed nobilissimum editur specimen, ubi invenietur in omnibus Nationibus vel gloriosius vel utiliùs aliquid? Et sanè mirum est omninò, quod Animi Hominum, qui alias non rarò sublimibus, atq; à communi rerum usu remotioribus delectantur occupationibus, non jam dudum medio tam extraordinario quæsiverint gloriosam laborum suorum immortalitatem; atq; dolendum, quod tot tamq; variæ societates tam exiguis sæpissimè rebus distineri voluerint, prætermisso proposito tam claro atq; nobili.

Sed in promtu cuivis est causa, quod nimirum multi evidentem ubivis utilitatem, quam secuturam demùm spectare malint gloriam: & quoniam illa non in primo statim horum studiorum limine omnibus occurrit, hinc factum videtur, ut pleriq; eandem vix ullibi dari puta-

putaverint. Rem ipsam igitur postulare video, ut ad emolumentum quoq;, primarium quorundam in laboribus suis scopum accedam, aciemq; illius calcaris atq; stimuli ; quo solo plerique ad majora excitantur, pro viribus elimem atq; exacuam. Perpendite igitur quæso, laudatissimi linguarum cultores, an unquam utilius quid tali societate dum Sol stetit, productum sit in medium, excepta tamen suprema illa atque sanctissima societatum specie : putatisne societates illas mercatorias, (his enim vulgò utilitas ferè unicè adscribitur) negotia sua unquam tam evidenter promovisse, quam hæc nostra promotura esset utilissima illa veræ sapientiæ & bonarum literarum commercia ? videturne aurum illud, quod tantis curis atq; impensis illarum sodalitatum beneficio ex Indiis convehitur comparari posse, cum nostro hoc altero, quod accurante societate hac proposita tam facilè è mineris sui erui, multoq; minoribus impensis ex Ophire longè viciniori comportari posset ? Sed cur non de summa omnium & primaria ordior utilitate, quæ est solius DEI gloria. Ad illam enim promovendam atq; amplificandam, non cuncti saltem homines, sed omnes obligantur creaturæ ? Quænam autem est illa

socie-

societas, quæ eandem tam firmo unquam quæsiverit proposito, tamq; certo assecuta sit fructu, atq; hanc facturam videmus? Certè in honorem atq; gloriam Patriæ suæ, linguæq; suæ vernaculæ propagationem aliquid instituere laude non est indignum, nec inutile; nec gloriâ atq; emolumento destituitur illud propositum, quod tendit ad culturam illius artis, cui quis præcipuè est addictus: sed primariò in opere quodam respicere unicam illam & & summam utilitatem, quæ est altissimi DEI gloria, illud omninò tantum inter cætera omnia eminere manifestum est, quantum lenta solent inter viburna cupressi. Et ut ad rem ipsam aliquanto propiùs accedam, sub universali illo primò specialior hic occurrit usus, quod totus Christianorum populus per hoc medium ad meliorem & exactiorem sacratissimorum V. T. librorum intellectum quam facillimè pervenire queat. Notum enim est apud peritos harum rerum atque in confesso, quod in hunc usq; diem ne unica quidem translatio inventa sit, quæ per omnia accuratè cum purissimis Hebræi textis fontibus conveniat: nec spes est ullam inventum iri unquam, quæ illâ virtute, illa vita atque majestate illaq; sensus profunditate polleat, quam vivus ille ac potentissimus

tißimus sed occultus simul DEUS suæ linguæ, & præsertim his scriptis suis propriis ipse inseruit atq; implantavit. Unde non incongruè Translator ille: Qui Prophetas, inquit, tam eleganti atq; efficaci stylo introducere vellet loquentes in versione quadam, atq; in ipso textu iidem sese manifestant, ille non absimilis foret alicui, qui lusciniam cogere vellet, ut dulcißima vocis suavitate deposita, cuculando imitetur cuculum. Si quis igitur voluntatem atq; arcana DEI non tantum ipse rectius disceret, sed & aliis ad intimiorem eorundem intellectum viam sterneret commodam, annon ille de vera utilitate non sibi tantum, sed toti Christianorum communitati procurata meritò gloriari posset? Præcipuè si accurata illa Sacrarum Scripturarum scrutatio sic institueretur, ut quis sine præconcepta hypothesi & studio partiũ ubiq; inquireret, an etiam Librarii illi, quibus DEUS sua concredidit elogia, semper & ubiq; sat candidi aut providi fuerint in illorum conservatione: in quo scrutandi genere Capellus atq; J. Voßius exemplo nobis esse possunt; Et sanè optandum esset, ut talis inquisitio cum collatione antiquissimarum & celeberrimarum versionum absq; Philodoxia ex mero veritatis amore per omnes V. T. libros accuratiùs institueretur, id quod cum unius non sit, cum summa utilitate in ta-

):():(li de

li de qua loquimur, societate curari posset. Si enim Græcorum atq; Latinorum Autorum scripta tantá hodiè tamq; exquisita diligentia undiquaq; revidentur, ut sæpè ob minimam quandam voculam multum temporis insumatur, nec parum impendatur operæ, quanto labore non digni essent sanctißimi illi Libri, quorum respectu omnes reliqui volitant velut umbræ.

Sed ad Libros N. T. quoque accedo, ad quorum itidem veriorem intellectum aliter perveniri non potest, quam per diligentiorem literarum Hebraicarum culturam. Græca enim illa Lingua, qua iidem conscripti sunt; non est de natura vulgatæ illius, sed idiomate gaudet planè peculiari, quale nec apud Homerum nec apud Platonem vel Demosthenem reperitur, unde celeberrimi illi Viri Scaliger, Drusius, Heynsius aliiq; ab iis Hebræorum contribulibus, qui inter Græcos degentes Hellenistæ dicebantur, nomine proprio eam vocarunt Hellenisticam; eoque ipso satis superq; docuerunt, istam in phrasi ubique ferè cum Hebraica convenire, atque sine illius perfectiori intellectu accuratè exponi non posse. Huc accedunt præter phrasin modumq; loquendi multæ res, earumq; affectiones, quæ sine auxilio linguæ Hebraicæ commodè intelligi nequeunt, qualia sunt omnia, quæ ad Topographiam, Traditio-

nes,

nes, consuetudines, jura, ædes, vestes & similia alia pertinent, de quibus omnibus non nisi ex scriptis Hebræorum vera petenda est historia: ut nihil jam dicam de allegatis undiquaq; è V. T. vaticiniis dictisq; quamplurimis. Sicut autem ad dignoscendam beneficio linguæ Hebraicæ dialectum hellenisticam ex Heynsio in Nonnum non parum effulget luminis, ita ad intelligendas res ipsas, quarum descriptionem ab Hebræis assumendam esse modo retuli, Lightfootius in Horis suis Hebraicis in Matthæum & Marcum tam egregiam præstitit operam, ut laudes ejus propterea nunquam satis extolli queant. Et utinam quoque non tantum Horæ ejus in priorem ad Corinthios ad plures perferrentur, sed & vel illius vel alius cujusdam juxta hanc methodum studio omnia totius N. T. volumina illustrarentur, ut multa quæ obscura adhuc sunt, aliquantulum hac ratione, sua tandem luce radiarent. Et quam egregius esset iste labor, si à tota quadam societate conjunctis operis in illum incumberetur, ut non citiùs saltem sed & rectiùs prodirent illæ curæ!

Imò quid putatis, profuturam hanc societatem misero illi nec dum illuminato Judæorum populo? annon sperari posset fore, ut velum illud Mosaicum, quo velatæ sunt facies illorum, si non ex toto sal-

tem ex parte tollatur illius beneficio? annon possibile esset, ut cæcitas illa, quæ ex parte Israëli evenit, quadantenus etiam sanaretur? Certè si unquam argumentorum aliqua est vis, negari non potest, eorum præ cæteris quam maximam esse, quæ domestica dicuntur, & quibus proprio quasi gladio jugulari possint adversarii: Imò si contra Judæos unquam valuerunt argumenta, notum est illa vix fuisse alia, quam quæ à testimonio è propriis ipsorum scriptis desumta fuerint. Et fortè Dominus benedicteret laboribus istis tam piis tamq; justis, ut plus hac via quam violenta coactione efficeretur.

Sed nunc redeundum mihi est ad Philosophiam Veterum, de qua jam superius aliqua facta est mentio, atq; ostendendum breviter, quanto usui hæc societas & eidem foret. Si enim verum est, quod Pythagoras, ut de illo refert Jamblichus, sapientiã suam didicerit à Prophetis, Successoribus cujusdam Moschi ex Phœnicia; Si verum quoq; est illud, quod sapientissima Judæorũ natio pro dedecore sibi reputasset olim, si vel minima Philosophiæ portio ab alienâ Gente ad se transiret, prout Arrogantiæ hujus Exempla & in Ægyptiorũ atq; Persarũ & hodiè adhuc in Sinensium Populo reperiuntur: Si porrò Philosophia Platonica in plerisq; concordat cum Pythagoræa, eamq; Divinus ille Vir, Numenio Teste, pariter à Judæis accepit: certè hinc sequitur, non rectè sentire eos, qui statuunt, Judæos multas à Platone assumsisse opiniones, cum dicendum potius sit contrarium: Porrò & inde sequitur, quod ex antiquis Judæorum scriptis insignia veræ Philosophiæ Mosaicæ atque Propheticæ fragmenta excerpi queant, quodq; fabulæ illæ & parabolæ, quæ plerisq; tam absurdæ videntur, tanta absurditate atq; vanitate non laborent, ac multi existimant, cum obscurius hoc dicendi genus non apud anti-

antiquos tantùm Philosophos, sed & apud veteres Judæos potissimùm, prout testantur scripta Prophetica in usu fuerint, unde & ab ipso Christo Domino nostro simile quid usurpatum legimus. Si qui igitur in tali societate tam insignia genuinæ antiquitatis Judaicæ monumenta, non hodiè demum vel herr adinventa, sed ante multa annorum millia jam tradita eruerent, quanta exinde toti literatorum communitati pronasceretur utilitas! Certè quæ alii de Aristotelicis atq; Platonicis Opinionibus conscribunt, deq; Philosophia Democritica, Epicurea, atq; Pythagorica investigant, respectu eorum, quæ de hâc Mosaicâ Prophetica atq; Apostolicâ Sapientiâ inventum iri scio, non nisi paleæ essent & quisquiliæ. Quodsi jam ulterius pergerem, adque plures utilitates adducendas transire vellem, diem mihi & verba defore novi, quare ad facilitatem totius negotii accedo, ostensurus quam commodè talis quædam societas hodiè institui queat, quæ tot utilitates summa cum laude cumularet in Christianorum Populo. Postquam enim per DEI gratiam Reuchlini temporibus prævaluit illa factio, quæ Hebræorum Scripta ab interitu vindicavit, atq; ne comburerentur effecit, nunquam non inventi sunt Viri laudatissimi omnium Religionum, quibus de meliore luto finxit Præcordia Titan, qui hanc linguam pro virili excoluerunt. Atque hic enarrare possem prolixiùs, quam insignes jam in publicum prodierint circa hæc studia labores, Autoribus Bangio, Buxtorffius, Calovio, Capello, Carpzovio, Cochio, L'Empereurio, Galatino, Gaulmino, Gentio, Hottingero, Kirchero, Leusdenio, Masio, Mayero, Morino, Muis, Pocockio, Raymundo Martini, Rittangelio, Sauberto, Sheringamio, Scherzero, Schickardo, Schmidio, Voisin, Waltono, & multis Viris Clarissimis aliis; hîc referre possem eorum conatus, qui in

Lexicographia hujus Linguæ suam probarunt industriam, quales sunt, ut è pluribus pauciſſimos nominem, Amama, Avenarius, Bellarminus Cardinalis, Bohlius, Dillherrus, Neander, Pagninus, Schindlerus, Troſtius, & eorum ſimiles ferè innumeri: porrò in medium proferre poſſem aliquid de Potentiſſimorum Regum, atque Principum, aliorumq; inſignium Virorum ſive ſumtibus ſive laboribus, quibus allaborantibus Sacra Biblia ſæpiſſimè cum ſummo ſplendore ſunt edita, unde jam Opera illa Regia Hiſpanicum atq; Gallicum, nec non Biblia Polyglotta Anglicana extant, ut nihil nunc de diligentiſſimo Aria, Bombergo, Huttero, Münſtero, aliisq; ſimilibus memorem: tandem dicere poſſem, quod Liber Miſnarum cum commentationibus Rambami atq; Bartenoræ omnibus, in linguam Hiſpanicam translatus, in noſtris jam ſit manibus, atq; quam facillimè ſive hac, ſive latina lingua in lucem edi poſſet: Sed quid opus eſt Minervam docere, ſufficit me Imperitis aliquantulum oſtendiſſe, quid jam in iſtis ſtudiis ubiq; ſit prælaboratum, & quam facili negotio jam ulterior fieri poſſet progreſſus, ut tandem ad plenam in his omnibus lucem accedere liceret. Et quid obſtaret, quo minus quam facillimè moveri ſe paterentur Generoſi Animi, ut non conſiderato Religionis diſcrimine, ad iſtam ſocietatem accederent, in qua tam directè promoveretur DEI gloria, tam efficaciter quæreretur publica utilitas, & ſingulorum fama atq; celebritas tam inſigniter augeri poſſet? De jucunditate talium laborum nihil referam, qui, ſi præſcientibus atq; conſentientibus tot Viris Clariſſimis, de rebus ſuâ Naturâ ſublimibus, ſed ſimul ob varietatem jucundiſſimis, in certam & infallibilem non ſui tantùm, ſed & aliorum utilitatem ſuſciperentur atque abſolverentur, bone DEUS! quam lætè & promtè ſuccederent omnia!

Nec

Nec dubium est, inventum iri quosdam, qui, quod uberiori facultatum copiæ à DEO ditati sint, tanquam Nutritii optimorum studiorum in illum saltem finem huic sodalitio sese adjungerent, ut necessarios ad editionem bonorum librorum sumtus suppeditarent, & postmodum suos quoque exinde caperent fructus; Ne fortè ex impensarum defectu insignia quædam Opera blattarum ac tinearum fiant esca, atq; novercante adeò Lucina haud unquam prodeant in lucem. Et quis è Magnatibus atq; Principibus cum debita submissione atque reverentia rogatus erubesceret in sese suscipere tam maximè laudabilis atq; fructiferæ societatis patrocinium, ut inde non tantum præclara in eam conferretur autoritas, sed etiam esset aliquis, qui de illius conservatione atq; propagatione paternam quasi gereret curam? Non tantum enim priscis temporibus celeberrimus ille Ægyptiorum Rex Ptolemæus Philadelphus summæ laudi sibi duxit atque gloriæ, quod se curante præstantissima illa LXXII. Interpretum societas, divinæ Legis translationem in se susceperit, atq; felicissimè ad finem perduxerit; Quali gloria etiam æternitatem nominis sui condecoravit Potentissimus ille Imperator Justinianus, cum, congregato nobilissimo quodam doctiorum Jureconsultorum consortio, magnum illud Juris Romani Corpus, cujus adhuc in hodiernum usq; diem viget usus coordinari curaret: Sed & nostra ætate Maximi Reges Galliæ atq; Britanniæ, sicut & Celsissimi Principes Saxonici atq; Anhaltini inventi sunt & adhuc inveniuntur qui Capita fuerunt, & adhuc existunt certarum quarundam sodalitatum.

Quem igitur hæc nō moverent, ut ad laudatissimū hoc Propositum singulari ferretur animi studio, totiq; Orbi literato ostenderet, generosum suum sanguinem, qui in aliorum ebullit præcordiis, cum de societatibus turmisve

bellicis inaudiunt, ad famam sodalitii longè nobilioris atq; præstantioris moveri atque effervescere? Si enim legitima & honesta æmulatio, quæ Mater est omnium illustrium rariorumq; facinorum, ullo modo atq; medio excitari interq; gloriæ cupidos accendi potest, certè hic datur medium eandem non tantum quadantenus excitandi, sed & cum summo omnium Bonorum fructu perfectissimè conservandi atq; propagandi: Si contra Concordia vera illa & unica felicitatis humanæ Inventrix atq; Conservatrix pariter ulla ratione inter Christianos restitui posse videtur, judicate quæso, quibuscunq; curæ sunt similia, an non exinde egregium quoque tam universali bono exurgere possit initium, unde postmodum illud quasi sponte succederet, quod à tot millibus Proborum tantis cum suspiriis tam diu desideratum est.

Horum omnium consideratio Autorem hujus Opusculi, sperantem fore, ut laudatissimum hoc propositum ullo modo dari queat effectui, permovit, ut quæ de naturali Alphabeto Hebraico primò saltem ad propriam Ingenii Exercitationem invenerat, non diutius occultaret, sed ad solius DEI gloriam, & communem utilitatem promovendam, insequenti Methodo Latina ac Germanica lingua conscribi curaret, figurisque æneis quantum fieri potuit illustratam publicæ luci exponeret. Antè omnia verò Lectores, quicunq; demum illi fuerint, etiam atq; etiam rogat, ut temerarium illud & præcox judicium circa rem tanti momenti tantisper suspensum teneant, donec paucissima hæc folia probè perspexerint, lucemq; veritatis, quæ procul dubio non diu illos latebit sensim in se admiserint. Illi autem Domino, cujus honor hic & ubiq; solus quæritur, sit laus & gratiarum actio in omnia sæculorum sæcula. Datum Sulzbaci d. 6. Jan. 1667.

R. A. K. C.

Argumentum totius Opusculi.

Libellus iste commodè dividitur in 3. Partes: quarum

I. Non nisi paraseeve est ad rem ipsam, in quinque colloquiis.

II. Est Explicatio Alphabeti naturalis in se considerati colloquio sexto.

III. Conclusionis loco annexa est de tota Lingua Sancta, ejusq; perfectione, colloquio septimo.

PARTIS PRIMÆ

Colloquium primum agit de variis Oris humani motionibus atq; conformationibus, & quomodo qui à nativitate surdi sunt illas intelligere, mentemq; loquentium exinde perspicere queant. Nimirum

1. *Quod qui surdi nati sunt motu linguæ non careant, & quare dicantur muti.* 2. *Quod iidem ex variis oris linguæq; motibus alios loquentes intelligere discant* 3. *Quod hæc ad eum modum fiant, quo alii legere discunt.* 4. *Quod ista melius procedant in Oriente, quàm in locis Septentrionalibus.* 5. *Qua ratione tales ad usum sermonis adduci queant.* 6. *Exemplum de surdo quodam, qui eò perductus est, ut loquentium mentem in omnibus assequi potuerit.*

Colloquium secundum ad rem ipsam propius accedit, & in specie de admiranda quadam Hebrææ Linguæ proprietate paulò exactius agit. Nimirum

1. *Quod illius literæ non nisi picturæ sint repræsentantes varios linguæ nostræ motus.* 2. *Unde factum sit, quod veræ illarum literarum figuræ non amplius in usu sint apud Judæos.* 3. *Quomodo Judæi ipsi*

con-

conquerantur de ignorantia sua. 4. Quam difficile sit ista persuadere hominibus, ac unde illud. 5. Quo ordine quis à literis facto initio ad plenum scripturæ sensum ejusq; enunciationem perveniat. 6. Quanta sit difficultas clarè ac perspicue de istis omnibus loquendi. 7. Qua methodo descriptum atque explicatum sit hoc Alphabetum. 8. Qua modestia hîc opus sit. 9. Collatio hujus Alphabeti cum reliquis Hebraicè scribendi generibus, adjectâ simplici quadam disquisitione de veris & genuinis Antiquorum literis. 10. Unde tot scribendi genera enata sint. 11. Unde sese offerat occasio naturale hoc scribendi genus inveniendi, & quid ad illud conferant literarum Nomina.

Colloquium tertium specialiora quædam proponit Præparatoria, nimirum de Natura & qualitatibus Linguæ humanæ, initio facto à loquelâ infantum; nempe

1 Quod illa proveniat ex Idea maternæ vocis. 2. Quo ordine illud fiat. 3. Unde originem habeat vox incantandi. 4. Quare homo ad motus linguæ propriæ non attendat. 5. Quod ad sermonem etiam pertineat soni vocisq; mutatio, & quomodo illa è diversis oris dentiumq; apertionibus demonstrari queat. 6. Sequitur descriptio Linguæ, ac 7. Epiglottidis. 8. Designatur Arteria aspera. 9. Et Oesophagus 10. De Ventriloquis eorumque loquendi modo. 11. De meatu anhelitûs 12. Et phlegmate illâc descendente, ac quomodo illius maturitas queat impediri. 13. De Uvulâ. 14. De parte palati membranosâ 15. De motu Uvulæ 16. De parte palati anteriori 17. Axiomata quædam de motu Linguæ.

Colloquium quartum agit de primo sermonis requisitio invisibili, Anhelitu, nempe

1. Quomodo ille attractus in pulmone separetur;

ubi

ubi simul de pulmonis natura agitur 2. quomodo idem in abdomen versus umbilicum velut centrum totius hominis penetret. 3. atq; exinde per totũ hominẽ feratur. 4. tandem vi occultæ cujusdã circulationis in abdomen, 5. et ex parte in pulmones redeat ad exhalationem & vocem formandam. 6. probatur, quod ille anhelitus per totum corpus penetret. 7. quod omnia membra aliquam illius partem invisibiliter expirent. 8. Ejusque loco aliud quid ab extra ad se attrahant 9. ne capillis quidem exclusis; de quarum natura non inutili digressione aliquid disseritur. 10. probatur, quod beneficio anhelitûs omnium membrorum virtutes omnibus membris indivisim communicentur. 11. ostenditur quid hoc loco conferat lumen Lunare, & quomodo id probari queat.

Colloquium quintum agit de altero Sermonis vivi atque genuini Requisito invisibili, virtute nimirum seminali hominis. Nempe

1. Quod hac deficiente Sermo quoque debito vigore careat. 2. quomodo loquela aliquando in homine deficiat, & quam notabilia tùm concurrant accidentia. 3. Digressio de Analogia Microcosmi & Macrocosmi quoad ista, 4. Quod istud Sermonis Requisitum de tota hominis essentia participet, 5. demonstratur ex similitudine liberorum cum Patribus suis. 6. Digressio de similitudine liberorum cum fœminis aliis. 7. et inde de virtute Idearum, 8. earumque duratione, 9. An Idea Sympathiam cum suo exemplari amittat, & quomodo illud probetur. 10. De medio hanc Sympathiam conservante & promovente. 11. Regressus ad vivam hominis vocem. 12. quomodo illa affectus vehementiores mitigare queat. 13. & qua ratione a simulata fictaque voce discerni possit.

PARS

Colloquio sexto explicat ipsas Alphabeti literas, nimirum

1. *In genere, ubi excusatio adjicitur, quod unica saltem adhibita fuerit figura;* 2. *simulque ponitur quosnam Autores in pronunciandis literarum Nominibus potissimum secutus sit Autor.* 3. *& quare interdum saltem linguarum particulæ adhibeantur.* 4. *Quid sibi velint figuræ in mitra iconum.* 5. *In specie traditur quid observandum sit circa singulas literas.* 6. *Ipsa explicatio literarum specialissima proponitur.* 7. *Ubi inseritur quare litera He inserta sit nominibus Abrahæ & Saræh.* 8. *De formatione Vocalium in genere, è diversu oris atque dentium apertione.* 9. *De Vocalium nominibus atque figuris.* 10. *De loco formationis illarum.* 11. *Ipsa vocalium explicatio specalissima proponitur,* 12. *Cur Scriptura Hebræorum à dextra & non à sinistra incipiat.* 13. *Unde componi queat Grammatica perfectissima.*

PARS TERTIA.

Colloquio septimo agit de ipsa Lingua Sancta ejusque perfectione, nimirum

1. *In quo illa potissimum consistat.* 2. *quomodo à reliquis linguis confusionibus differat,* 3. *quare Radices tantum è tribus componantur literis,* 4. *& cur non plures ibi assumantur literæ.* 5. *Qua ratione quis ad verum ac genuinum illius linguæ intellectum pervenire queat.* 6. *Quomodo Idea illius per vocem erumpat,* 7. *& qua ratione quis hoc modo ad veritatem perducatur.* 8. *Qualis sit differentia inter vocem vivam & aliam Imperfectam.* 9. *Tandem de Accentuatione Hebræorum aliquantò prolixius agitur & concluditur.*

Collo-

Colloquium Primum.

De variis

Oris humani motionibus atq; conformationibus, & quomodo *qui à Nativitate surdi sunt*, illas intelligere, mentemq; loquentium exinde perspicere queant.

H. Um propositum modò nobis sit præcipuè *de lingua & sermone hominum meré naturali* sermonem instituere, ante omnia hoc unum expeto, ut ad declarandum totius negotii institutum perspicuum aliquod proponatur *Exemplum.*

M. Res omnis rectiùs perspici non poterit, quàm si quis exempli loco sibi proponat *hominem quendam à nativitate sua surdum, adeoq; & mutum*; in quo duo potissimum observari possunt, (1.) nempe, quod qui huic miseriæ subjacet, plerumq; *surdus* tantùm sit propriè loquendo, *voce* autem non careat, nec oris linguæq; *motu*; unde sequitur defectum sermonis articulati exinde saltem oriri, quod ob corrupta auditûs organa alios loquentes audire nequeat talis, adeoq; nec ordinariam sonorum humanorum specificationem juxta normam loquendi

1. *Quod qui surdi nati sint motus linguæ non careant, & quare dicantur muti.*

consuetam in linguæ vocisq; suæ motus introducere possit; unde facilè causa patet, ob quam *nomen muti* ipsi communiter tribuatur. (2.) Quod qui ita *surdus* est, plerumq; *visu* poleat acutissimo atq; argutissimo, hac ratione, ut si quis de rebus domesticis cum ipso loquatur, ille verum verborum omnium sensum quàm velocissimè etiam *è longinquo* quasi *legendo* intelligere queat; idq; non nisi ex observatione oris loquentium ali. quantulum accuratiori.

2. Quod idem ex variis oris linguæq; motibus alios loquentes intelligere discant.

H. Qua methodo isti censendi sunt hæc omnia didicisse?

M. Non alia, quam cujus beneficio *illiterati* communiter aliorum scripturam legere discunt. Illi autem primò figuris utuntur majusculis & charactere crassiori, quo cognito ad literas minores pergunt, atq; ea sibi proponunt, quæ celeriùs atq; confusius imò cum abbreviaturis scripta sunt, donec tandem omnia quam facillimè assequantur, licet quædam non usq; ad finem sententiæ plenariè expressa sint. Ita procul dubio etiam *surdi isti* primò *tales* exactiùs observarunt, *qui* sublata voce, intensioriq; clamore vociferantes, aliquid sibi expediri vel apportari jusserunt, eorumque *linguam, labia, genas, mentum, jugulum* similesq; partes earumq; motum

3. Quod hæc ad eum modum fiant, quo alii legere discunt.

tum atq; mutationem accuratiùs notantes, his omnibus tanquam characteribus majoribus, velut *illi* majoribus literis usi sunt ad assequendum genuinum loquentium sensum; in quibus confirmati paulatim ad leniores & magis ordinarios loquentium motus progressi esse videntur, donec tandem eorum intentionem ex ipso horum *motuum initio*, nondum absoluto totius sententiæ contextu intelligerent; ad omnia hæc potissimùm *consuetudine* adjuti. Atq; ista longè felicius succedere *in Oriente* quàm circa septentrionem probabile est; ibi enim homines parùm quidem ob calorem, sed omnia, quasi copiosiori opus haberent anhelitu, *aperto ore & patentissimo gutture* tanquam ex ipso pectore proloquuntur, ut omnes linguæ commotiones facillimè observari queant; hîc verò locorum, præsertim *in Anglia* locisque vicinioribus paululum saltem aperto ore vix labia moventur.

4. *Quod ista melius procedant in Oriente, quàm in locis septentrionalibus.*

H. Si non alia habent *Surdi isti* intelligendi principia, quam diversas in motâ loquentium lingua configurationes, ex quibus tanquam ex primis scripturæ cujusdam Elementis verùm loquentis sensum quasi legendo intelligere non impossibile sit, non tantùm probabile est, fore, ut talis etiam scri-

ptura ab iisdem commodè legatur, si ita quis ipsis literas depingat, sicut easdem antea per vivum loquentium motum à lingua duci atque formari viderant; sed nec difficile esse judico eosdem beneficio harum figurarum ad debitam vocis & linguæ articulationem perducere, si nempe quis illos ante speculum constitutos hos ipsos motus ore suo imitari, eosdemque motus postmodum efflato anhelitu quasi animare atq; vivificare doceat: anhelitûs autem aërisque in hoc negotio usum facilè vel ex admotâ ori nostro manu sua, vel tempore hyberno ex exhalatis visibiliter vaporibus, vel etiam ex assumto cibo quodam graveolento olfactûs beneficio addiscere poterunt. Et certè, si fieri potest, ut quis ex varie depictis in pictâ quadam Pandura digitis, fidibus canere; ex depictis vario ordine & situ pedibus, artem saltatoriam exercere; ex depictis varia circumgyratione vexillorum flexibus, vexilla vibrare discat; si ex pictura ars hastiludii, tractandorumque sclopetorum; si ars structoria denique & similes aliæ hoc modo addisci queunt, cur non etiam ex variè configuratis *linguæ orisq; motibus* loquelam hominum aliquis docere atq; discere posset?

5. Qua ratione tales ad usum sermonis adduci queant.

6. Exem-

M. De his omnibus quidem ego nullus

nullus dubito, imò ad faciendum in hoc labore periculum spontè me offero; cum præsertim simile quid in surdo quodam Musico jam præstiterim, qui tamen simul & visus hebetudine & membrorum tremore laborat; hunc autem trium hebdomadarum spatio eo usque perduxi, ut ad omnia responderet, quæ quis tardè & ore præsertim aperto cum ipso loqueretur. Atque ille deinceps proprio Marte *linguam Hebræam* brevi admodum tempore perdidicit, idque, postquam nostra methodo literas combinare atque legere didicisset, non nisi conferendo Biblia Hebraica cum Germanica versione; jamque, accedente nimirum exercitio adeò, in his perfici cœpit, ut totam scripturam Hebraicam intelligat.

plum de surdo quodam, qui eò perductus est, ut loquentium mentem in sequi potuerit.

Colloquium Secundum.

In quo

Ad rem ipsam propiùs acceditur, & in specie admiranda quædam *Hebrææ linguæ* proprietas exactiùs consideratur.

H. ERgonè sanctissima Hebræorum *Scriptura* aliquam habet cum *linguæ humanæ motibus* similitudinem?

1. *Quod illius literæ non nisi pi-*

Literæ sint repræsentantes varios linguæ nostræ motus.

M. Illa ipsa in se nihil est aliud, quam variorum humanæ linguæ motuum artificiosa repræsentatio; inq; hoc ipso propriè loquendo illius natura consistit, nec in alio quoquam consistere potest. Et certè si fundamento ullibi niteretur alio, annon æquè temeraria, vana atque muta foret, ac omnes omnium linguarum Scripturæ aliæ, ne unica quidem exceptâ, quarum ne minima quidem debita illa ac genuina rectè scribendi principia in characteribus suis exhiberet, ut quis ex sola literarum figura oris linguæque motum cognoscere, adeoque exinde vocem articulatam formare queat, quod profectò Hebræa præstat quam exactissimè? Hæc enim sola est vera ac legitima rectè scribendi ratio, quæ non ex cæco impetu & temerario ductu nata, sed tanquam Vox picta sic primitùs instituta est, ut sicut loquendi organa internum animi characterem auribus, ita illa eundem, per loquendi organa expressum, oculis subjiciat. Primarium autem loquendi organon lingua est, è cujus vario motu atque allisu loquela oritur: quid ergò, si loquela pingenda sit, aliud pingi poterit quam varia ejusdem linguæ commotio atque configuratio? & si Hebræi scribendo sic olim depinxerunt loquelam,

lam, quid magis ad ipsam naturam ejusque verum ordinem accedere poterit quam sapientissima ipsorum scriptura?

H. Si istud irrefragabiliter verum est, nemo profectò satis mirari poterit, quomodo Judæi per tot secula absque vera *hac Orthographia* permanserint, illamq; jam olim *amissam* non dudum reassumserint.

2. *Unde factum sit, quod veræ illarum literarum figuræ non amplius in usu sint apud Judæos.*

M. Hoc certè non est quod quis miretur, cum tota Natura hominum tali jam subjaceat corruptioni, ut verum illum ac genuinum scribendi modum non possit non negligere atque oblivioni tradere: idque & nunc futurum jam prævideo, nisi, quæ monuero, accuratè in posterum observata fuerint. Et quantas ipsi Judæi de sua in rebus Grammaticis ignorantia hinc inde querelas fundunt? præsertim cum nec in Talmude ipsis satisfiat, quibuscunque in locis, ibi de literis agitur: id quod non pauci sæpiùs mihi confessi sunt. Si quis Hebræam Grammaticam R. Abraham de Balmis evolverit, in fine reperiet sequentia: Hic explicitunt vires particularum accentuum juxta posse nostrum & mentem nostram arctam: si autem esset nobis facultas deveniendi ad profunditatem mentis divinæ accentuum, dedissemus causam omnium

3. *Quomodo Judæi ipsi conquerantur de ignorantia sua.*

„ mnium particularitatum eorum, &
„ quare hic ante hunc, & quare hic
„ postponatur huic, & quare una vi-
„ ce adhibeatur hic & alia vice alius
„ in eodem sensu: quia propter pec-
„ cata nostra depauperata est scien-
„ tia nostra antiqua, permultis expul-
„ sionibus & peregrinationibus, &
„ non reperitur aliquis, qui cogitet
„ considerare & acuere ingenium in
„ his rebus profundis, & periit sapien-
„ tia à sapientibus Israël, & intellectus
„ prudentium ejus absconditus est.
„ Deus autem Omnipotens propter
„ pietatem & misericordiam suam ac-
„ celeret redemtionem nostram &
„ vivificet nos; & det nobis cor am-
„ plum ad sciendum secreta *literarum*
„ *Sacræ Scripturæ*, & punctorum atque
„ accentuum ejus; nam qui ea ut de-
„ cet intelligeret, non indigeret alia
„ expositione: sed hoc caremus, &
„ absconditum est usque ad redem-
„ tionem nostram, quæ celeris sit.
„ Amen.

4. Quam difficile sit ista persuadere hominibus, ac unde illud.

H. Operæ pretium igitur erit, si ea, *quæ de vera hâc Orthographia literarum Hebraicarum proferre placuerit*, adeò perspicuè tradantur, ut ab omnibus commodè intelligi queant, eoq; minus iterum oblivionis involvantur tenebris.

M. In eo quidem, quoad ejus facere

cere potuero, omnes intendam nervos; verendum tamen omninò est, ne parùm admodum undiquaq; proficiam.

H. Quam ob causam?

M. Quia quicunque hodie sapientiæ atque veritatis, quæ per se simplicissima est, amore flagrant, studio planè perverso & inepto utramque quærunt: dum enim intempestivo penitùs conatu & præcoci nimis molimine festinabundi & anhelantes ad summa statim sciendi fastigia properant, quî fieri potest, quin infinitæ rerum varietati atque multitudini adeò implicentur atque involvantur, ut cum ad studiorum finem jam pervenisse se existiment, principiorum quoque notitiam amiserint. Cum è contrario, qui veram & simplicisimam sibi viam eligunt, non nisi simplici atque moderato gressu solam secuti naturam & quidem cautè admodum incedant; Atque hæc sola est illa ratio, quâ ad profundam sapientiæ radicem tandem pervenitur, ejusque propagines deinceps absque errore investigari possunt. Si quis igitur, cum ex infinita atque ineffabili Dei bonitate se creatum agnoscat, ineffabilem illam Creatoris sui bonitatem ex sanctissimo ipsius verbo uberius cognoscere desideret, istum omninò

in Timore Domini talem se gerere decebit, qualem natura verorum discipulorum hîc esse postulat; ne si quid invenerit, ex inordinata præcipitiq; festinatione id iterum negligat atq, amittat.

5. Quo ordine quis à literis facto initio ad plenum scripturæ sensum ejusq; enunciationem perveniat.

Sciendum igitur, *totam Scripturam Sacram formatam esse non nisi ex figuris diversorum humanæ linguæ motuum*; idque hoc ordine, ut primò configurati illi motarum linguarum typi tanquam consonantes, vocalibus suis per naturam vivificati atque animati, beneficio simplicissimæ cujusdam compositionis atque combinationis dictiones constituant; ex his dictionibus deinde beneficio simplicissimi quidem sed ordinatissimi sui regiminis in animo legentium clarus & perspicuus progeneretur sensus, unde *idea rerum lectarum* formatur quam exactissima; quæ in vivam vocem proruptura signaturam suam iterum communicat sermonis organis, quibus legitimè in actum deductis absolvitur sanctissimus ille divinæ communicationis circulus, ex meris infinitæ benevolentiæ signis concatenatus, quorum primum est formatio ideæ in mente scriptoris sacri, cujus signum erat viva verbi prædicatio, quam iterum, ut & oculorum fieret objectum, depingebat imitatrix divini sermonis scriptura;

quæ

quæ suos iterum characteres in ideâ legentis exprimebat, ut illa eosdem tandem, rursum motu linguæ designatos, aliorum communicaret auribus.

H. Ista quidem in genere dicta mihi non sufficiunt, & fortasse nec aliis præsertim simplicioribus; ut igitur omnia eò rectius intelligantur, de *ista viri sermonis pictura* prolixiùs aliquanto & clariùs agendum erit.

M. Hic patientia opus erit haut exiguâ, nunc enim balbutientium me laborare infirmitate persentisco, quibus tanta rerum copia simul in ore connascitur, ut ordine neglecto cuncta uno halitu evomere velle videantur. Si igitur non omnia eo quo decet ordine in medium proruent, tua omninò exoranda erit æquanimitas, ut insignem istum benè dicendi defectum in me tolerare discat. *6. Quanta sit difficultas clarè ac perspicuè de istis omnibus loqui.*

H. In me quidem nihil horum unquam desiderari patiar: scio enim suos ut docentibus, ita & discentibus esse labores, præsertim si quis, volatili illo multiscientiæ ardore ejurato, moderatæ tarditatis se profiteatur esse studiosum. Progrediamur igitur *in timore Domini* ad rem ipsam, istosq; *naturæ characteres* paulò accuratiùs intueamur.

M. Ne solo discursu obscurior sim, *7. Qua me-*

Rhodo descriptum atque explicatum sit hoc Alphabetum.

quam ut quis mentem meam penitius assequi valeat, necessarium esse duxi, ut omnes literarum figuras in ore depicti cujusdam capitis, eoq; potissimum loco, in quo lingua suas communiter exercet actiones, tanquam in theatro proponerem. Ubi notandum, plures aliquando linguas non nisi diversos in una operatione unius linguæ motûs exprimere, sic enim solent aliquando ad unicam literam formandam plures concurrere gesticulationes, ut inde totius actionis initium medium & finis commodè discerni queant.

H. Inde apparet, etiam diversos hos unius Linguæ motus ad unius literæ formationem concurrentes, si rem ita se habere demonstrari potest, in causa esse posse, quod sancta hæc scribendi ratio, postquam semel amissa fuit, tam diu in obscuro latere potuerit. Si igitur quis præsumserit eandem in lucem iterum producere, ille profectò rem tanti momenti, quantum ego quidem existimo, non sine summa modestia poterit aggredi.

8. Qua modestia hic opus sit.

M Pro necessaria hac atque utilissima admonitione gratias ago quas possum maximas, vicissimq; Lectorem quemcunq; admonitum esse volo, ut sicut modestè omnia proponuntur, ita *modestè* quoq; eadem *tractet.*

let, nec rudes illas informesq; figuras priùs condemnet, quàm earum simul explicationem perlegerit, totamq; rem simul sumtam exactè perpenderit. Utque ad rem ipsam aliquantò propiùs accedam: Sciendum est, me ex illis, quæ vulgò circumferuntur Hebræorum Alphabetis nullum agnoscere potuisse pro *authentico*, quod undiquaque sequerer: tanta enim in characteribus eorum sive typis expressis, sive in antiquis numismatibus excusis, invenitur diversitas, ut sæpè ne minima quidem inter literas occurrat similitudo. Si quis autem putaverit, se ex iis, quæ ab Athanasio Kirchero, & Waltono aliisq; de hac materia controvertuntur, ad veram primi & genuini Hebræorum Alphabeti cognitionem perventurum esse, illum quidem lubentissimè suo patiar abundare sensu; non fore tamen puto, ut præconceptis illis opinionibus ita sibi præoccupari patiatur animum, quin & naturalis hæc & simplicissima idipsum indagandi methodus digna illi videatur consideratione. Et quantum ad communes illos characteres attinet illarum origo, simplicissimè loquendo, videtur esse talis. Cum S. ille Patriarcha Abraham ex Chaldæa exiret, certè probabile non est, illum igna-

9. Collatio hujus Alphabeti cum reliquis Hebraicè scribendi generibus, adjectâ simplici quadam disquisitione de veris & genuinis Antiquorum literis.

rum fuisse artis Chaldaicè scribendi: literarum enim studium, teste Callisthene Philosopho, ante captam ab Alexandro Babylonem jam per bis mille fermè annos floruerat in illa regione, adeoque Abrahami temporibus non poterat esse incultum; Veritati igitur maximè est consentaneum, eundem literas in domo paterna excultas secum detulisse in terram Canaan; quæ postmodum non possunt non fuisse per posteros propagatæ, cum Jacobo in Ægyptum deportatæ, ibidemq; inter Israëlitas conservatæ, donec tempore exitûs ex Ægypto, *iisdem* in deserto, tanquam jam notis, *lex* traderetur, eædemque cum toto populo in Palæstinam redirent, atque ita per posteros conservarentur. Porrò nec probabile est, Cananæos, inter quos hospes & peregrinus erat Abraham, caruisse literis, præsertim cùm inter illos viveret summus ille vir Melchisedech; nec ulla est ratio, quæ inferat illas periisse aut immutatas esse post Abrahami tempora, unde verisimile est illas adhuc in usu fuisse, cùm post Exitum suum cum magna hujus gentis parte permiscerentur Israëlitæ, & utrinque postmodum exercerentur contractus atque commercia. Hinc iterum à veritate non abludit, si quis inferat, no-

vos hos incolas ob commoditatem conversationis & commerciorum, pro suo, cum gentibus sese conformandi, more, à Veteribus inter multa alia etiam literas addidicisse; prout adhuc hodiè à Judæis in nostris regionibus fieri videmus, & præcipuè ab iisdem Ptolemæorum tempore in Ægypto factum est. Unde sequitur, duplicem inter ipsos exortum esse characterem, *antiquum* scilicet illum, quem Abraham secum ex Chaldæa detulerat, & *communem* alterum. Cumque videamus Judæos ad Cananæorum mores adeò sese applicuisse, ut ne ab idololatria quidem abstinerent, præsertim qui erant ex regno decem tribuum Israël; quis dubitet, quin tanti æstimatæ tandem ab iis fuerint *communes* literæ, ut etiam *Liber legis* iisdem describeretur? Unde tamen non sequitur, idem non simul etiam fieri potuisse charactere antiquo Abrahamitico, quo eundem & Moses descripserat, præsertim in Regno Juda; & eo quidem discrimine, ut altera scriptura alterâ haberetur sanctior atque dignior. Tandem autem cum juxta 2. Reg. 17, 27. Sacerdos quidam ex abductis decem Tribubus ad novos Samariæ colonos mitteretur, qui eos informaret in Lege Dei Israëlis, quas illum literas huc

secum

secum portasse probabile est alias, quàm *communes*? & quem Librum Legis alium quam iisdem characteribus descriptum? cum præsertim non ex iis esset Regni Judæ Sacerdotibus, in quibus erga antiquum DEI cultum adhuc tantillum supereſſe videbatur Zeli, sed ex Idololatrico illo genere, qui verum DEUM sub imaginibus vitulorum hactenus coluerant. Unde apparet, scripturam Samaritanorum hodiernam non facilè habendam esse pro alia, quam pro antiqua illa Cananitica. Deinde cum Esdras post captivitatem Babylonicam Sacram Scripturam iterum descripsisse dicitur, & aliis quidem, ut Hieronymus inquit, literis; quibus ille quæso commodè uti potuit aliis, quam antiquis illis Abrahamiticis atque Mosaicis, quarum studium apud Sanctiores nondum planè exoleviſſe poterat, quæque à Chaldaicis illis atque Babylonicis sive Assyriacis (quibus nominibus idem semper hactenus in isto quidem negotio denotatum est) quarum usus durante captivitate in populum iterum introductus erat, non adeò multum differre poterant, quia ab eadem Chaldæorum gente Abraham easdem acceperat? Nisi quem igitur nimium vexat communis ille litigandi pruritus, illi procul dubio con-

concedendum erit, *hodiernas Hebræorum literas*, quæ fatentibus omnibus suam Esdræ debent originem, *parum admodum distare posse ab antiquis illis Abrahamiticis*, unde quoque *eædem ad ipsam oris linguæq; naturam tam propè accedunt*. Cum tamen de istis omnibus nulla nobis non dicam mathematica, sed ne historica quidem sit certitudo, rectius fieri non poterit, quam ut, si quis ad primum harum rerum fontem contendere præsumat, ille propriæ potissimum linguæ utatur ductu & exercitio, quo facto facillimè si quæ à nobis errata fuerint discernere, inventisq; istis, quæ desunt, addere poterit.

H. Unde autem exorta videtur potissimum moderharum literarum à naturalibus istis discrepantia?

10. *Unde tot scribendi genera enata sint.*

M. Hæc inde oriri potuit, nisi me fallit suspicio, quod non uno eodemque modo Scriptura Sacra *describeretur*; quam facilè enim, si qui *celeriùs* ducebant literas, ex incuria quædam sive in omnibus sive in quibusdam immutari potuerunt, & quam facilè *tardiores* alii inutili quodam ornatu easdem deformare poterant? præsertim si quis ad illa potissimùm tempora respiciat, quibus verus atq; genuinus hujus Scripturæ sensus in populo Israëlitico jam perierat.

H. Un-

H. Unde autem enata nunc est occasio, easdem iterum inveniendi?

11. *Unde se offerat occasio naturale hoc scribendi genus inveniendi, & quid ad illud conferant literarum Nomina.*

M. Hic primas omninò partes tenuit *ipsa singularum literarum Natura*, & juxta illam accurata *linguæ nostræ* consideratio, quos illa nimirum ad earundem efformationem contribuat *motus*. Deinde tantillum etiam profuerunt *ipsa literarum Nomina*, quæ venerabilis Beda statuit, ab Esdra, mutatis tantum characteribus, ut eatenus in usu fuerunt retenta fuisse, quæque adeò ad nostra usque tempora per traditionem propagata sunt. Horum declarationem ad faciliùs intelligendas literarum figuras ubique apposui, eò quod illam ad inferendam majorem lucem censerem non esse inutilem. Unde si vera sunt, juxta traditionem antiqua illa Nomina, negari non poterit, veritati quoque conformem esse istam Explicationis meæ partem, quâ continuata horum Nominum cum suis figuris exhibetur Analogia. Atque ex istis Nominibus connexionis quoque atque *ordinis ratio* in isto Alphabeto potissimùm dependet.

Collo-

Colloquium Tertium.

ubi

Præliminaria quędam

de Natura & qualitatibus linguæ humanæ traduntur, cum insertis, de loquela infantum & similibus, quibusdam aliis.

H. EX istis omnibus quidem ea, quæ ipsas literas, earumq; efformationem concernunt, commodè intelligi poterunt; cum tamen & alia quædam occurrant, quæ circa loquelam hominum utiliter hoc loco spectari atque explicari possent, necessarium esse duxi, antequam ad rem ipsam ulteriùs progrediamur, *quæstiones quasdam de iisdem miscellaneas*, attamen haud injucundas ventilare; quarum prima erit, *quânam ratione Infantuli primum discant loqui?*

M. In omnibus Infantibus, cùm vacui omninò sint ab omnibus quorumvis Entium ideis, insignis occurrit aptitudo, *Ideam maternæ vocis* intimè sibi imprimendi, illamq; ad efficacissimam operationem adeò admittendi, ut postmodum illius solius beneficio, non accedente ullo adminiculo extraneo, quam primum organorum in sese sentiunt vigorem, pro-

1. *Quod illa proveniat ex Idea maternæ vocis.*

proprio motu suâ conentur linguâ verborum maternorum sonum imitari; & illum quidem primò, qui *in inferiori* oris nostri parte formari solet; deinde crescente musculorum robore, istum quoque qui *medio in ore* elaboratur, donec tandem ad illos accedant, confirmatis nempe ulteriùs loquendi instrumentis, quos lingua ad *summa palati* allisa producit. Et sicut in adultis auditi quidam Musicorum moduli, Ideam vocis atque tonorum sæpè tam efficaciter imprimunt animo, ut quidam quam diutissimè illos in sese persentiscant quasi sonantes, nec cum volunt ab iis liberari queant; unde quoque originem traxisse videtur apud Latinos Gallosque & alios vox *incantandi*: ita *Materni sermonis Idea* in infantulis impressa hæret quam diutissimè, iisdemque postmodum locuturam quasi collocat atque ordinat linguam, & sic unica & sola est loquelæ ipsorum Magistra. Ad istos autem per hanc Ideam conformatos linguæ motus postmodum nunquam iterum sese reflectit animus noster, etiamsi multis myriadum millibus repetuntur; quia omnes *mira celeritate* fiunt, unde quicquid in illis latet miri atq; magni, plerisque ignotum est.

2. *Quo ordine illud fiat.*

3. *Unde originem habeat vox incantandi.*

4. *Quare homo ad motus linguæ propriæ non attendat.*

H. Cum porrò videam vocem sonum-

numq; hominis ſola quoq; oris apertura variari, annon iſtius variationis gradus paulò exactiùs poſſunt demonſtrari?

5. Quod ad ſermonem etiam pertineat ſoni vocisq; mutatio, & quomodo illa è diverſis oris dentiumque apertionibus demonſtrari queat.

M. Hîc commodè adhiberi poterit oſſiculum vel lignum quoddam in ſex ordines gradatim diſtributum, cujus figura depicta eſt icone 34. *ad cujus dimenſiones* oris atq; dentium apertio diſtenditur, quando ſex illæ *Muſicorum claves* voce exprimi debent. Si porrò quis eo ordine, quem eâdem pagella depictum videt, os ſuum denteſq; aperuerit, *vocalium* quoq; ordinarios illos quinque gradus invenire poterit.

H. Jam *Lingua* ſeſe mihi offert, quam, quia primarium eſt ſermonis noſtri organon, libentiſſimè paululum accuratiùs intelligerem.

6. Sequitur deſcriptio Linguæ, ac

M. Quæratur, ſi placuerit, figura 33. quâ exhibetur Lingua noſtra, cum inſtrumentis cognatis omnibus, unde poſtmodum Natura motuum ejus aliquantò pleniùs intelligi poterit. Ipſa nempe *Lingua* eſt 1. quam Potentiſſimus Creator, ut in varias ſe flectere formas, pluribusque agitari poſſet motibus, ex inſigni parvorum, tenuium atque ſpongioſorum muſculorum copia contexuit; ipſiq; facultatem exinde dedit ſeſe in varias figuras conformandi, ut modò rotunda

quaſi

quasi, modò longiori, modò breviori formâ in actum prodeat, & mox tenuior mox crassior, mox acutior, mox planior, mox velut excavata existat, atque hinc in omnes partes, sive id sit antrorsum sive retrorsum, sive sursum, sive deorsum, sive dextrorsum, sive sinistrorsum &c. premi atque flecti queat. Quibus in actibus illa simul Rectrix quædam atq; dispensatrix est aquarum, partim inferiorum atque terrestrium, quæ per dentes inferiores, illamque oris partem ascendunt, partim superiorum atque cœlestium, quæ per dentes superiores, illamque Oris partem descendunt. Porrò Lingua hæc librata est quasi osiculo quodam peculiari, quod à forma *Ypsiloides* dicitur, ut super illo tanquam Hypomochlio quodam ordinatissimo semper motu levari atque deprimi, inque omnes pro lubitu partes torqueri queat. 2. est elevata quædam cartilago, *Epiglottis* dicta, quæ veluti quoddam in folle assarium initium *arteriæ asperæ* 3. superintegit atque claudit, quotiescunque aliquid cibi vel potus in *Oesophagum* 4. protrudi arque deglutiri debet. Atque per istam Epiglottidem fieri potest, ut quis attracto spiritu introrsum loquatur in ventrem suum, ore penitus clauso, quemadmodum non saltem

7. *Epiglottidis.*

8. *Designatur Arteria aspera.*

9. *Et Oesophagus.*

10. *De ventriloquis eorumq; loquendi modo.*

cem olim *Engastromythi sive Ventriloqui* locuti esse putandi sunt, sed nostris quoque temporibus deceptores quidam sese divinare fingunt, prout ipse certissima edoctus sum experientia. 5. designat locum, unde non *anhelitus* saltem per nasum descendit, sed & *phlegma* quoddam, quod quasi cerebri possis dicere semen, quodque, si nimium cogitando atque meditando aliisque excessibus quis debitam illius maturationem impediverit, primò quidem *coryzam* saltem; mox, si ex immaturo illo humore spiritus aliquid secum in arteriam asperam detulerit, *tussim*; tandem verò, nisi quis debito cogitationum temperamento sibi consuluerit, maturitatemq; ejus impedire perrexerit, *Phthisin* excitat. 6. est glandula quædam carnosa dependens, quam *Uvulam* dicunt, quæ circa 5. levari atque deprimi potest, cum laxa illa atque mobili *cute* 7. in posteriori palati parte: Atque *hâc uvula* leniter motâ, anhelitus excitare potest sonum quendam, *infractis* spiriis haud absimilem. 8. *est durior palati pars anterior.* Atque his explicatis, non inutile fore duxi, ad clariorem rerum tradendarum intellectum, si generalia quædam de motu Linguæ & similibus hoc loco præscriberem Axiomata.

11. *De meatu anhelitûs.*
12. *Et phlegmate illâc descendente, ac quomodo illius maturitas queat impediri.*
13. *De Uvulâ.*
14. *De parte palati membranosâ.*
15. *De motu Uvulæ.*
16. *De parte palati anteriori.*

I. Lin-

17. *Axiomata quædam de motu Linguæ.*

I. Lingua humana quà mobilis commodè dividitur *in 4. partes*, mucronem nempe, post-mucronalem, ante-radicalem, & radicem.

II. Lingua in ore clauso recta decumbens, *in quiete* esse dicitur.

III. Lingua in sublime elevata, nullâ adhibita vi, spontè per *naturam descendit* in quietem.

IV. Lingua ore aperto in imum deducta, eodem sese claudente, naturali motu iterum *ascendit* in quietem.

V. Lingua cum impetu *in altum* compulsa, *cum impetu* quoque descendit, & profundiùs quidem quam ad locum quietis; unde naturalis ejus motus tum demum redit, cum exinde ad quietem ascendit.

VI. Lingua cum impetu *antrorsum* compulsa, *cum impetu* quoque *retrorsum* cogitur, inde verò naturali demùm motu in quietem redit.

VII Circa motus linguæ atque oris, perpetua existit *consonantia*, unde quandoq; illi hos, quandoq; verò hi illos sequuntur.

VIII. *Omnes motus linguæ*, qui in efformatione unius Literæ concurrunt, ejusdem figurâ sive charactere exprimuntur.

IX. Quamvis in compositis ad formandam totam dictionem literis, non omnes illi motus ad finem perducan-

ducantur, quos lingua exercet in formanda literâ nudâ, *omnes tamen in figura literæ semper expressi manent*, charactere non diminuto, quia hic imago est totius actûs circa hanc literam exerciti; ad quem complendum lingua, etiam ab insequenti litera in consensum rapta, naturaliter tamen inclinatur.

Colloquium Quartum.

De Anhelitu hominis, & quantum ille ad formandam humanam vocem atque sermonem conducat.

H. QUia video ad formandum hominis sermonem necessarium quoque esse ejusdem anhelitum; jam porrò indagare lubet, quomodo ille esse habeat, & qua ratione *per eundem exspiratum vox formetur.*

1. *Quomodo ille attractus in pulmone separetur; ubi simul de pulmonis natura agitur.*

M. *Aër* per Nares ordinariâ viâ in hominem ingressus, *odorem* simul *phlegmatis* vel seminis illius cerebrini secum per *arteriam asperam* devehit, atque hâc ratione cœleste illud atque nobilissimum organon, *Pulmonem nempe*, intrat, cujus materia idcircò tantam habet cum vivo æthere analogiam, ut Aër per eandem nobilita-

tus commodiùs cum omnibus membris uniri queat: & id quidem hâc ratione, ut si quid impuri cum aëre attractum sit, illud in isto parenchymate permaneat, & postmodum beneficio tussis, vel via quacunque alia iterum ejici queat, quicquid verò spirituosum & subtilius est in aëre maximam partem per Diaphragma in Abdomen penetret, ut exinde per totum hominem circulari queat. *Quod enim non totus ille crassus Aër omninò per Pulmones penetret*, judicari potest è pulmonibus Bestiarum, qui aquis impositi iisdem innatant, nec aquam intra sese admittunt; tantamque in externis partibus habent firmitatem, ut aër per arteriam asperam inflatus non penetret, sed eosdem tumefaciat atque elevet. *Quod porrò pars aëris spirituosior ex eisdem in animante vivo penetret*, in sectione viva Canum manifestum est, ubi dissecto uno impetu Diaphragmate ex cavo pectoris sensibiliter prorumpit spiritus. Tandem verò, *quod spirituosa hæc substantia per Diaphragma in Abdomen rapiatur*, non tantùm in illis apparet, qui Tympanite laborant, in quibus impeditâ ob quamcunque causam circulatione Aëris, Abdomen ab intrante continuò aëre distenditur; sed in Equis quoque qui Asthmatis malo infe-

infestantur, quibus, cùm attractus nimia quantitate Aër debito ordine distribui nequeat, adhibito cauterio perforatur intestinum rectum, ex quo foramine superfluum illud Aëris tanto impetu prorumpit, ut quamdiu in motu est Equus, fistulæ sonum indesinenter efficiat.

H. Quâ ratione autem fieri potest, ut Aër ex pulmonibus in Abdomen, & ita per totum corpus sese insinuet?

2. *Quomodo idem in abdomen versus umbilicum velut centrum totius hominis penetret.*

M. Si quis, cui debitâ proportione ordinatum est corpus, depositâ veste super extenso fune, brachiis ultra caput protensis supino situ libratus *centrum gravitatis* suæ quærat, illud alibi non inveniet, quàm in ipso corporis medio *sub umbilico*, qui medium quoque abdominis locum occupat; quique in utero materno medium est, hominem non tantùm suæ matri alligandi, sed & vivo attracti aëris spiritu recreandi, imò unde *tanquam ex centro vitæ* tota hominis initium habuit efformatio. Idem patebit, si quis nudato corpore brachiisque in abdomine collocatis in terra jaceat extensus, eodemque situ surgere velit; tum enim æquè pedes ipsi erunt elevandi ac caput, propter hoc ipsum in medio æquilibrium, in abdomine nimirum constitutum; ubi virtuti

quoque seminali atque plasticæ locus est; atque hoc non jacentis tantùm, sed & stantis atque ambulantis hominis est medium. *Illud igitur, naturæ medium, abdomen sc. humanum,* ad modum follis motum suum naturalem exerit, partemque aëris subtiliorem è pulmonibus per Diaphragma, *tanquam expansum in parvo isthoc mundo Firmamentum,* quod in viventibus sicut interna omnia undiquaque est permeabile, in sese attrahit; illamq; cum æthere tanquam luce diurna, & frigore Lunari tanquam nocturna luce confestim per totum corpus distribuit; quibus postmodum *vitaliter circulatis*, cumque omnibus humani corporis partibus communicatis, seminalis ille *Aër* cum gloria atq; veluti triumphans *in Abdomen revertitur*; ubi primò præcipuæ ejus vires maximam partem iterum cum novo Aëre, qui nimirum rursus est nobilitandus, uniuntur; ut hoc modò omnia hominis membra non tantùm intrinsecus suum accipiant alimentum, sed apta quoque reddantur ab extra simile quid in sese recipiendi (omnia enim membra externa, sicut communem aliquem halitum exspirant, ita vicissim inspirando, externum aërem in sese assumunt.) Deinceps autem, *quod residuum est* ad superiora

3. *Atq; exinde per totum hominis corpus feratur.*

4. *Tandem vi occultæ cujusdam circulationis in abdomen,*

5. *Et ex par-*

periora redux per cœlestem pulmonum essentiam regreditur, ut nempe vivum illud non saltem cordis, sed totius microcosmi semen congruè dissèminare queat, per divinam vocis humanæ harmoniam.

te in pulmones redeat ad exhalationem & vocem formandam.

H. Quomodo probari poterit, quod anhelitus hominis in pedes usque, adeoque per totum omninò corpus penetret?

6. Probatur, quod ille anhelitus per totum corpus penetret.

M. Id inter alia ex hoc probatur, quod, qui brachiis pedibusve suis vim aliquam exercere, roburque suum ostendere voluerit, *continere cogatur anhelitum*, nisi frustrà anniti velit. E contrario enim, qui nimium clamando nimium è se diffundit spiritum, omnibus subitò membris admodum debilitari solet; quemadmodum in iis apparet, qui à carnifice torminibus subjiciuntur, qui si clamore nimio dolores illos exquisitos testentur paulatim ita lassescunt, ut mox omnia confiteantur. Hinc & fieri solet, ut quæ in partu laborant fœminæ, nisi summa urgeat necessitas à clamore absterreantur, ne virtus illa ad ultimum conatum necessaria ante tempus evanescat. Imò hinc ratio quoque dari potest, quare qui multum oscitant mox debiliores atq; graviores fiant.

7. *Quod omnia membra aliquam illius partem invisibiliter expirent:*

H. Quomodo probatur, omnia externa membra aliquid exspirare?

M. Istud si non aliunde, saltem exinde pateret, quod omnis homo de se quendam *spiret odorem*, quanquàm alius alio graviorem, & id quidem ex omnibus à capite membris usque ad pedes; Deinde notum quoque est singulas vestium nostrarum partes ab usu paululum continuo *solere maculari.*

8. *Ejusq; loco aliud quid ab extra ad se attrahant.*

H. Quomodo porrò probatur omnia membra externa insimul ab extra aliquid in se recipere?

M. *Primò*, si externo cuidam hominis membro venenum affricetur, manifestum erit, illud, si tantillo saltem vigore polleat, per totum hominem penetraturum esse usq; ad ipsius vitæ sedem. *Deinde*, si cui extrinsecùs Balsamum inungas fragrantissimum, omnia quoque ab intra in homine viscera refocillari deprehenduntur, idq; etiam si vel *capilli saltem humani* inuncti fuerint.

9. *Ne capillis quidem exclusis; de quarum natura non inutili digressione aliquid disseritur.*

H. Quâ ratione per nudos capillos tale quid fieri poterit, & quænam exinde vel per illos in hominem fieret influentia?

M. Quamvis ista tam propriè huc non spectare videantur, incidenter tamen ad illa respondebo, atque monebo, *Capillos hominis tam viles & abjectos*

jectos non esse, quantum quidem videntur atque habentur vulgò. Quare enim, si id esset, tot tamq; vehementes in hominibus ideæ per illos & in illis potissimùm sese exsererent? quando nempe plebeji potissimum qui decoris parùm sunt studiosi, si quædam *mœroris idea* eos adimpleat, manibus capillos præcipuè petunt, caputque scalpunt; quando alii, quos *Idea doloris* atque tristioris anxietatis replevit, capillos vellunt atque evellunt; quando iis, quos *stupor atq; horror* invasit, capilli obrigescunt, juxta illud: Obstupui, steteruntq; comæ, & vox faucibus hæsit: quando *Idea timoris* in iis, qui mortem immoderatiùs metuunt, capillos unâ nocte facit canos, & similia. Unde concludendum potius, perfectius aliquid ibidem occultari. Et certè, si quis *Analogiam majoris mundi atq; minoris* paulò accuratius intuebitur, mirum omninò erit, nisi inter multas alias & hanc inventurus est similitudinem, quod sicut *in illo* id, quod summum nobis apparet, *stellæ sunt*, ita *in hoc* idem sint *capilli*; unde nescio, an non putandum sit, ita, *ut illis* sua est virtus atque influentia, vicissim & *his* aliquid simile tribuendum esse. Non enim frustra scriptum esse videtur, quod ille, cui alibi tribuitur, quod numerer

stellas, *capillos* quoque capitis nostri numeraverit; quemadmodum nec mysterio caret, *quod Samson* cum capillis suis robur suum & perdidisse & recepisse dicitur. Unde fortè factum est, ut in Italia illis, qui torquendi sunt eo torturæ genere, quod la Veglia dicitur, si illos pertinaces fore suspicio est, capilli omnes abradantur. Deinde *Cervi* quoque quamprimum Cornua eorum debitam incrementi perfectionem attigerunt, naturali libidinis æstu fervere incipiunt, eademque cornua, si cum tenera adhuc existunt & mollia inter cibos assumuntur, fœcunditatem hominum non parum promovent. Ista autem analogicè capillis nostris correspondent, unde post diuturniorem paulò decoctionem idem ex ambobus provenit gluten & eadem gelatina. Atq; hîc de aliorum quoque brutorum cornibus atque ungulis aliquid dici posset, quibus cum capillis humanis major intercedit cognatio, ob parilem nempe durationem; cui accedit, quod in confectione olei & excoctione glutinis unus utrinque odor atque sapor percipiatur. De istis autem atque similibus observationibus, nec locus nec tempus plura loqui permittunt.

10. *Probatur, quod be-*

H. Nunc quoque probandum erit, quod singula membra anhelitus be-

nefi-

neficiò de viribus singulorum membrorum participent?

neficio anhelitûs omniũ

M. Id probatur inde. Quia Aër iste spirituosus *uniformes* homini virtutes, motumq; vitalem verè *harmonicẽ* tribuit unde perpetua in omnibus membrorum actibus *consonantia* oritur; & si alicubi vis facienda est, *una* per omnes artus ex coagmentato illuminante hoc spiritu existit *operatio*, *quam ubiq; quasi totam deprehendere licet, in omnibus partibus, sicut in toto tota est.* Exemplum ejus virtutis, quam ideificam atque elaboratricem dicere licet, tunc occurrit, cum *sola manus* ideam aliquam toti fœminæ essentiæ impressam effectivè communicare potest fœtui in illa corporis ejus parte, quam manus ista in corpore proprio tetigerat: tum enim prægnans illa mater ideam concupiscentiæ vel terroris sui non primariò sentit manui suæ imprimi, & manus illa tamen particeps illius facta & quidem totius, eandem specificare potest.

membrorum virtutes, omnibus membris inmunicentur.

H. Quomodo probari potest, Hominem *Lunaris quoq; luminis ejusve influentiæ* fieri participem?

11. *Ostenditur, quid hoc loco conferat lumen Lunare, & quomodo id probari queat.*

M. Primò negari nequit, externam hominis constitutionem magna ex parte originem traxisse ex sanguine lunari menstruo, unde sequitur, eundem cum *accidentaliter* saltem im-

mutatum esse fatendum sit, ad sui incrementum atq; conservationem *lunari quoq; influxu* opus habere, ut postmodum in homine magis magisque nobilitatus *Solaris tandem naturæ* fieri queat: quē scopum è contrario assequi non poterit, si quis continuatis imaginationibus nimium sese applicet atque alliget quasi Lunari illi naturæ; hoc ipso enim glorioſam illam immutationem omninò impedit, unde insipiens factus, non nisi Lunaticâ tandem influentia gubernatur. Deinde irrefragabilis sæpè docuit experientia, homines quosdam inveniri, quibus cogitationes suæ *quotannis* eodem tempore, quo Luna ad idem cœli punctum accedit, recurrant, eodem penitus ordine, quo antea: id quod aliqui *singulis mensibus*; & alii iterum quietiores *per singulas Lunæ quadraturas* persentiscunt. Nisi igitur Homo Lunari illo Lumine ejusq; influentia quadantenùs gubernaretur, unde quæso talis *Idearum circulatio* procederet? aut quænam virtus alia easdem juxta Lunæ cursum dirigeret, statisque temporibus, ad eas tandem perficiendas, reduceret?

Collo-

Colloquium Quintum.

De

Viva Vocis humanæ Virtute, ejusq; tam origine quàm effectis.

H. CUm hactenus *aliqua* saltem attigerimus de natura loquelæ atque vocis *præliminaria*, jam porrò vox ipsa sese nobis offert; in qua sæpè mihi visus sum inveniſſe aliquid, quod ejus dependentiam *à semine nostro* arguat: Daturne igitur fortasſis aliqua & hujus materiæ circulatio, unde aliqua ejusdem in vocem influentia oriatur?

1. *Quod hac deficiente sermo quoq; debito vigore careat.*

M. Sic omninò videtur. Vox enim *infantis atq; pueri* quantum quæso differt *à voce Adolescentis*, quem ob majorem in ipso virtutis plasticæ perfectionem pubuisse dicimus? Et hic præcipuè notandum, quod in infantulis tenerioribus nulla adhuc inveniatur *gutturis asperitas*, quæ multum contribuit ad veram literæ caninæ pronunciationem; unde si talis puellulus cogatur ad istam literæ R. prolationem, eundem pallescere, & sæpè in morbum incidere videmus: hæc enim litera à perfectiori virtute seminali admodum dependet, unde nec castrati ad vivum illam expri-

mere queunt. Cum igitur *puber* dici potest homo, *vox ejus immutatur*, quod nempe de vi illa seminali participet; & contra, vigore suo iterum privatur eadem, quia sublato semine, ejusdem quoque influxum cessare oportet. Et tum omnia simul hominis membra notabiliter imutantur atq; decrescunt, nec unquam procrescere potest in tali homine barba. Ubi enim non est virtus prolifica, ibi non potest esse proles; & ubi non est perfectio materiæ, ibi non est perfectio corporis, unde nec perfectio vocis.

2. *Quomodo loquela aliquando in homine deficiat, & quam notabilia tum concurrant accidentia.*

Atque hîc non possum non facere mentionem cujusdam rei, quæ non adeò communiter observari solet. Si quis *nimium de rebus profundioribus loquendo* vim sibi intulerit, atque adeò valdè fuerit defatigatus, fieri quandoque quàm facillimè solet, ut ille in aliquot dies loquelæ usum planè deperdat, cùm linguam tamen interea pro lubitu movere queat: & tum leniori *quadam tussi* laborare incipit, *cum defluente, subdulci quodam albicante atq; viscoso phlegmate, expuibili*; quod facilè ipsum interimere potest, nisi in tempore commoda adhibuerit remedia; in isto enim phlegmate præcipua pars humanarum virium, imò ipsius vitæ, consistere deprehenditur, quæ, ut in Gonorrhæa communi, admo-

admodum imminuitur: id quod et inde patet, quod, si beneficio quietis, silentii, & medicamenti, præsertim *Balsami sulphuris optimi* malum istud imminuatur, & homo vocem suam paululum recuperet, ille tamen, quotiescunque rursum de prædicto phlegmate aliquid exscreaverit, *recidivam patiatur*; idq; donec tantundem fuerit productum atque in exscreati locum restitutum. Atque hîc notandum, *saporem* istius Phlegmatis *naturalem*, similem esse sapori farinæ triticeæ; quæ, quod notabile, aquâ affusâ in massam tenuem glutinosam redacta, odore planè convenit cum materia seminali hominis: Et quod magis mirum videtur, si quis tali morbo affectus pane triticeo azymo vescatur, leniri sibi malum sentiet, atque imminui; cùm è contrario si panem comederit fermentatum, augeri morbum sentiat, tussimque & exscreandi necessitatem ingravescere. Si igitur hoc loco aliquis ad manus reassumeret *nobilissimam illam Macrocosmi atq; Microcosmi analogiam*, non dubium est, quin ille sit observaturus, quanta sit inter triticum verum, quod semen quasi est majoris mundi, & inter triticum microcosmicum cognatio, præsertim si paulò accuratius consideraverit, quomodo

3. *Digressio de Analogia Microcosmi & Macrocosmi quoad ista.*

hoc per *illud* augeri atque confortari soleat, & quomodo *hoc ipsum* non aliter per varias mortificatorias digestiones ex ignobiliori semper materia tandem ad suam ascendat exaltationem atque perfectionem, quam *illud* quoque ex ignobiliori frumento, adhibitâ, per varias in varios agros transplantationes, mortificatione variâ, ad istud perfectioris frumenti culmen ascendere solet. Sed de his plura adjicere locus non patitur. Sufficit enim, quod ostensum sit, Vocem nostram à Virtute nostra plastica insigniter dependere, *vimq; suam plasticam* non nisi ab hac accipere.

H. Quomodo autem seminalis ille liquor dici potest influere in vocem hominis?

M. Id facilè intelligi poterit, si quis consideret, prædictam illam materiam, *in qua totius hominis essentia* occultatur, nisi ad actum generationis applicetur, non posse non in spiritum evanescere atque dissipari tenuissimum, cum enim novum semper ipsi incrementum accedat, nisi suo ordine, quod nimis maturuit, iterum distribuatur, quodnam in humano corpore statui posset regimen? hâc autem distributione positâ, fieri non poterit, quin simul etiam vis illa pla-

4. *Quod istud sermonis Requisitum de tota hominis essentia participet.*

plastica, indivisim undiquaque circulari statuatur, atq; distribui.

H. Quomodo autem probatur ibidem totam hominis essentiam latere, cum certum sit *solum marem* ad propagationem speciei non sufficere?

M. Id ex eo manifestum est, quod fæpè, cùm in conceptu præpollet vis mascula, *infans progenitus Patri suo planè sit similis*, non facie saltem sed & natura atq; ingenio. *5. Demonstratur ex similitudine liberorum cum Patribus suis.*

H. Quid si tale quid fiat, si Mater prægnans, *Fœminam quandam* (suæ familiæ ultimam) *peramans* ejusdem ideam fœtui suo imprimat, ut ille in lucem editus, *amatæ isti* planè sit similis? id quod & in Viris per imaginationem evenisse deprehensum est. *6. Digressio de similitudine liberorum cum fœminis aliis.*

M. Hoc aliunde non provenit, quam quod *omnis homo totam suam virtutem vitalem indesinenter ex sese radiando emittat*, unde sequitur, eum, qui istam in sese assumit atque quasi concipit, participem quoque fieri posse totius illius; idque per solum visum.

H. Poteritne *Idea* quædam semel concepta, tantam habere in homine facultatem? *7. Et inde de virtute Idearum.*

M. Quod non Ideæ tantùm *illæ, quæ ab homine*, sive per vocem, sive per totius diradiationem, *emanant*, sed

sed & *quæ ex lapidibus aliisq; similibus* procedunt, miram habeant in illâ, quæ ipsas suscepit vitâ, vim, multis exemplis demonstrari potest. Si enim, verbi gratia, *Equæ cuidam* per paucos dies Caballus pulcherrimè depictus proponatur, & ita quidem, ut illius species non nisi *per Aquam* refracta visum ejus afficiat, tunc certè colores illi, qui tamen juxta communem loquendi morem, rebus inanimatis annumerantur, tantam in hoc animante progenerant Ideam, ut facto deinceps vero conceptu, fœtus in lucem editus picturam illam exactissimè referat. Atque huc quoq; spectat notissima illa *Patriarchæ Jacobi* inventio. Porrò si quis ad homines perveniat, quamplurima sanè exempla fœminarum reperiet, quæ si *maritos prioris matrimonii* debitè amaverint, eorumq; ideâ potiùs quam semine imprægnatæ fuerint, cum ad secundas nuptias accedunt, liberos progenerant *prioribus maritis* quam simillimos. Atq; talis Idea non statim, *finita prima operatione, emoritur. Equa* enim ex primo conceptu *ab asino* facto *mulum* quidem parit; conceptu etiam, & quidem adhibito equo, iterato, *Equus* nascitur, sed talis, in quo manifestò insignes reperiuntur, de priori *Ideâ Asininâ*, reliquiæ, unde tales Equi

8. *Earumq; duratione.*

qui à tolerantia, aliisq; similibus qualitatibus laudari solent. Id quod & in aliorum animantium, præsertim *columbarum specie* fieri videmus: ex nigro enim columbo & alba columba plerumque primò pulli excludunter, quorum alii planè nigri alii planè albi sunt; postmodum verò, si nigri isti cum nigris, & albi cum albis copulantur, tum demum pullos maculatos nasci apparet. Id quod etiam *in arborum insitione* natura quandantenus imitatur, quando ex combinatis rubris atque albicantibus fructibus secunda demum insitione mixtura colorum provenit. *In hominibus* autem talia quoque non desunt exempla: Si enim Hispanus quidam Lusitanusve senior paululum, & nigricante facie, uxorem ducat colore albicanti, primò quidem, si vis fœminea prædominetur, etiam *liberi albicant*, matri quippe & naturâ & facie similes, *qui* postmodum tamen, quamvis cum albicantibus iterum copulati, *subnigros iterum patri suo* progenerant nepotes, similes nempe ei non facie tantùm, sed & ingenio: id quod aliquando in tertia demum generatione factum esse deprehensum est.

H. Daturne igitur adhuc aliqua inter Ideam hominis, sive factis sive verbis

9. *An Idea Sympathiam*

cum suo exemplari admittat, & quomodo illud probetur.

verbis eradiatam, & inter exemplar ejus ipsum nempe hominem, *Sympathia & cognatio?*

M. Si quis in veras Sympathiæ causas paulò accuratiùs inquirat, inter alia inveniet: (1.) quod ea, quæ aliquando *vitaliter fuerunt unita*, eorundemque spirituum influxu vivificata, quamvis postmodum separentur, semper tamen aliquam retineant *cognationem, atq; Sympathiam*, sive illa ipso actu sese exerat sive minùs. Unde in notissimo illo Exemplo, *Nasius ille* ex alio homine in alienam carnem transplantatus cùm in vivo homine computruisse dicitur, cùm alter ille alibi putresceret in sepulchro, ex quo facta erat exsectio. Huc pertinet, quod in Belgio accidisse memini in Clerico quodam, cui ob gangrænam Chirurgus *crus* resecuerat; quo facto, cùm in alio conclavi quidam cultello in membrum illud resectum, quod quasi pro mortuo habebatur, scinderent, ægrotus cum summo dolore, sectiones omnes sentire, locumque absens ostendere poterat, quo factæ essent, quasi illud ipsum crus à corpore ejus nunquam fuisset separatum. Ad eum fermè modum alius quidam militiâ clarus, cùm *crus* ipsius tormenti ictu ablatum muro alicui insertum esset, non prius

sentire

sentire poterat à summis doloribus levamen, quam illud exemtum atq; sepultum esset: & similia exempla infinita ferè hinc inde occurrunt, ut taceam de Curis Magneticis, per *unguentum armarium*, *lignum vulnerarium*, *pulverem Sympatheticum*, aliaq; similia factis, cùm de talibus apud alios tam Italos quàm cæterarum Nationum Autores prolixè agatur. 2. deprehensum est, in Natura necessariò inveniri *spiritum aliquem viventem*, cui multæ operationes Sympatheticæ videntur esse adscribendæ, cùm illæ crassioribus aliis & corporalibus loquendi modis explicari nequeant. Verbi gratia, cùm in duabus Testudinibùs *duæ chordæ consonantes*, non commotis intermediis aliis, sympatheticè moventur; id quod in aliis quoque instrumentis Musicis fieri cernum est; item, cum florente vite vel hordeo in cellis *vina atq; cerevisiæ* mutari incipiunt, quamvis illa per mare in ea loca, ubi vineæ non inveniuntur, sint perlata; & quæ sunt hujus generis alia. Ex istis jam faciliùs fieri poterit judicium, an detur adhuc *Sympathia quædam, inter Ideam*, quæ sanè pro re penitus immateriali non est habenda, *ejusq; Exemplar*. Si igitur *per similia* quis in rem inquirere velit, ille primò notare poterit, *Nævum*

vum quemcunq; maternum si ille de fructibus quales sunt uvæ, ceraſa, mora & ſimiles, extiterit, Sympathiam ſemper retinere cum ſuis arboribus, illisque mutatis mutari: unde quadantenus concludendum videtur, quod ſicut ſe habet idea fructus in corpore hominis ad ſuum exemplar nempe arborem, ita quoque ſe habeat idea boni vel mali in alio quodam concepta ad ſuum exemplar, nempe hominem illius autorem: idque tanto magis cum ibi ſit *Sympathia inter individuum & totam ſpeciem*, hìc verò non alia requiratur, quàm *inter individuum & individuum*. Aliud & quidem vicinius ſimile nobis exhibebit ſequens hiſtoria: Cum Sueci in Bavaria eſſent, duo quidam Equites ex turma magiſtri cujusdam Equitum notìsſimi forte fortuna domum aliquam ingreſſi cum inventâ in ſtramine ſuo fœminâ mortuâ concumbere non fuerant veriti, è quibus alter quidem non iterum comparuit, alter verò per menſem, & quod excedit, carro vectus turmam ſecutus eſt, ob fœdisſimum nempe, ex facto illo contractum morbum, qui eum quoque è vivis ſuſtulit: totum autem corpus ejus undiquaque *magnis ſcatebat tuberibus*, ex quibus apertis, *vivi* prorepebant *vermes* e-

jus-

jusdem speciei, cum illis qui è *putrescentibus demortuis* prorepere solent: unde quilibet putabat, morbum istum non aliunde traxisse originem, quam ex fœmina illa mortua, *in qua*, cum citra abominationem vitaliter cum ejus cadavere copularetur, *aliquid reliquisse* putabatur inseparabiliter, *in quod* postmodum mors illa suum exercere potuerit imperium, quodque quamvis à corpore ejus separatum *naturalem* tamen *Sympathiam* eo ipso *amittere non potuerit*. Simile quid, sed sensu contrario *quietiores aliqui, piiq; & meditabundi Christiani* in sese deprehendunt, quod nempe *talis* maneat inter ipsos & excussam à se ad generationem vim spermaticam, *cognatio atq; Sympathia*, ut eo tempore quo exinde fœtus in utero augetur atque formatur, semper accuratè ante oculos habeant, *quomodo omnes illius artus* atque partes, tam internæ quàm externæ, ne minimis quidem venulis exceptis *efformentur*: id quod nec iis, qui inter Judæos Rabbini audiunt, ignotum est, qui tamen, cum ea se solos nosse putent, omnia pro summis arcanis habent, unde & inter primas Cabbalæ suæ partes eam numerant, quam dicunt *Cognitionem formationis hominis in utero*. Simili ergo ratione Sympathia

thia quoque statuenda videtur, inter spermaticam spiritualis propagationis materiam, *Ideam nempe, & Efficientem* ejus. Atque hæc sola videtur esse causa, quod homines quidam, *ardentius sese peramantes* suas invicem cogitationes sæpè quam exactissimè scire queant, quamvis nulla extiterint signa externa, ex quibus eædem potuissent colligi: Item quod *Uxores quædam Zelotypiæ flammis exustæ* intentionem atque studia Maritorum suorum quandoque, non nisi dictante animo, exactè pernoscant; non ullâ existente ab extra occasione tale quid suspicandi: prout utroque in casu testis omni exceptione major est experientia etiam accuratiùs examinata. Quod ad *sanguinem* illum attinet, *qui ex cadavere occisi* profluit, si ad illud interfector accesserit, illum accurato cujuslibet judicio considerandum relinquo, cum similibus multis aliis, quæ præcipuè apud eos accurrunt sive per somnia sive multis aliis modis, qui silentio & quieti dediti à turbulentis sive negotiis sive curis non impediuntur, quo minus talia multa queant percipere.

H. An non ista pro his, qui minus sunt in similibus exercitati, crassiori aliquo exemplo, paulò clariùs possunt explicari?

M. Quam-

M. Quamvis spiritualia ista modo crasso atque palpabili non propriè & fundamentaliter declarari queant, conabor tamen, ut assumto *Aëris* exemplo, quo mediante (non excluso tamen lumine) omnes ideæ, ne propria quidem exceptâ, indissolubili nexu nobis imprimuntur, res aliquantò fiat clarior. Si igitur *inter nos insigne aliquod interceſſiſſet ſcandalum*, posſetne fieri, ut ideæ illæ noſtræ, quas tum alter alteri impressisset, in nobis possent annihilari, adeò ut ab iis utrinque liberaremur, nec quamdiu intellectus in nobis supereſſet, quicquam ex illis in animum noſtrum recurreret? annon potiùs putandum eſt fore, ut illæ in nobis semper magis magisq; *elaborentur*?

H. Id mihi quidem non videtur negandum; licet *elaborationem* illam nondum rectè intelligam. Sed id mihi videtur dubium, an hæc fieri poſſint *nobis* procul ab invicem *ſeparatis*.

M. Poteritne talis aliqua *ſeparatio* concipi eſſe poſsibilis, ut non *conſtens utrumq; Teſtis aliquis* utriq; præſens maneat, cujus corpus nullâ disjungi vel separari posſit diſtantia?

10. *De medio hanc Sympathiam conſervante & promovente.*

H. *Hunc teſtem* neceſſe eſſet, ut viderem atq; cognoſcerem, antequam aliquid hic vel affirmare vel negare poſſem.

M. Quid

M. Quid si igitur *intellectu* tuo eundem videres atque cognosceres, nunquid istud tibi sufficeret?

H. De hoc quidem nullum est dubium, cum propriè loquendo cognitio nulla detur alia, quàm quæ *Intellectu fit*.

M. Cum igitur nemo negare queat, quod Ineffabilis Deus noster, ex infinito Amore, sapientiaque & potentia immensa, *creaturas suas* ita constituerit, ut singulæ suum assequi possint finem ad quem creatæ sunt; hinc certum omninò videtur esse consequens, quod *illæ non possint esse entia quasi mortua, adeoq; rigida atq; insensata*, sed vitam quandam in sese habeant, penetrandi atque movendi facultate præditam. Quemadmodum ergò actiones nostræ dum adhuc in utero vivimus materno non omninò latent *matrem nostram*, quis dicere audeat, easdem cum adolevimus latere *Matrem illam magnam*, Naturam nimirum Universi?

H. Hoc certum est omninò, quod matres ægrotent, & contristentur, cùm embryones malè se habent sive circa incrementum sive circa partum: & è contrario gaudeant, si benè se habere infantulum suum per omnia senserint. Quod autem *ad vi-*

tam

tam Naturæ attinet, de illa ulteriorem desidero informationem.

M. Poteritne igitur aliquis concipere, *Aërem* cujus essentia verè nobilem, penetrantem atque activam ubique sese ostendit, *absq; omni ordine* in turpissima confusione *consistere?*

H. Istud ego quidem non dixero: cum sciam in illum & per illum tot virtutes cælorum in nos influere, in illo quoque Terram cum Aquis & omnibus creaturis suis congruo semper ordine moveri; imò in interioribus ejus recessibus tam nobilem aliquam latere essentiam, ut illam non satis potuerim mirari. Si enim, (prout in charta 35. videri potest,) è *vitro A* extrahatur per Siphonem una Aëris uncia, eaque mox in *Vitrum B* intrudatur, quod etiam propterea hâc unciâ fit gravius, fieri solet, ut si illi *vitro A* (in quod propter clausum *epistomium C*, in *operculo æneo D*, interea nihil extraneum penetrare potuit) adaptetur *tubulus æneus EE*, aquâ repletus, cui circa *F* & *G* sua quoque sint *epistomia*, atque iste inseratur *vasi cuidam H*, aquâ itidem pleno; fieri inquam, solet, ut apertis epistomiis, nobilis illa in Aere latens Essentia, ex prædicto vase *viginti duas mensuras Aquæ in altum attrahat*, (quantum nempe Vitrum capere poterat) donec vi-

trum illud A penitus sit repletum. Porrò, si *in tubo vitreo I K*, qui hydrargyro primum fuerat plenus, *hydrargyrum L L*, (postquam, aperto inferiori tubi foramine, in aliud *vasculum M.* hydrargyro similiter repletum sese exonerare potuerat,) *spatium* reliquerit N O: (in quo nullus aër crassior sed interior saltem ejus quasi nucleus existere potest) tum fiet, ut nobilis illa essentia, quam primum tubus paululum saltem à perpendiculo *inclinatus fuerit, ut in R P Q. hydrargyrum P. Q. cum impetu in altum rapiat*, totumq; adeo tubum adimpleat, ut non appareat, quo ipsa jam loco contineatur: idque fiet quotiescunque experimentum fuerit repetitum. Unde facilè apparet, *quam nobile sit illud spirituosum, quod Deus Aëri implantavit*, cum illud corpora omnia tam gravia tam facilè regere atque movere queat.

M. Ex istis igitur concludendum Tibi erit, *magnam illam Matrem nostram, Terram nempe, cum circumstante undiquaq; Aëre*, per omnes suas partes sensu præditam adeoq; animatam esse.

H. Illud negare non potero, si legitimè circa ordinem creationis atq; conservationis versari velim.

M. Quomodo ergo possibile erit, ut *nos*,

ut nos, tanquam duo fœtus, ejus utero adhuc contenti, ab ea separemur, licet multis millibus milliarium ab invicem discederemus? annon enim idem fieret saltem, ac si quis in lectulo suo, facie tantum conversâ, uno tamen eodemq; loco decumbens permanet? Non possumus enim quamvis separati, vitâ ejus carere, qua uniuntur omnia, *unde nec Sympathia carebimus*: æquè ac fœtus in utero carere non potest vita materna, quæ pari ratione in geminis principium Sympathiæ est.

11. *Regressus ad vivam hominis vocem.*

H. Jam *cùm* post longam hanc digressionem *ad vocem hominis redeundum sit*, per quam tam efficaciter quam plurimæ propagantur ideæ, id concludo: quod illa cum perfecta est, admirandâ quadam vitali atque penetrantissima polleat virtute. Ubi quidem alia adhuc occurrit quæstio, annon *Vox aliqua* tam viva tamq; potens, prædita esse possit, *facultate sedandi atq; mitigandi* omnes violentas animi passiones?

12. *Quomodo illa affectus vehementiores mitigare queat.*

M. Id quidem non videtur negari posse: si illa modò prudenter atque modestè adhibeatur, atque natura & idea propositi affectus *debitè concipiatur* atque intelligatur. Si enim quondam inventa sunt exempla eorum, qui Musices instrumentalis benefi-

cio animum hominis variis modis lenire atq; movere potuerunt: quanto magis vox humana, si ea moderante prudentia è vivo prorumpat spiritu, virtutem habebit non ea tantum, sed longè majora efficiendi. De modo autem procedendi in talibus, ob brevitatis studium, nihil hoc loco dici potest.

13. *Et qua ratione à simulata fictaque voce discerni possit.*

H. Quomodo autem *vox vera atq; genuina* discerni commodè potest *à fictitia atq; hypocritica*, & eâ qua mendaces utuntur.

M. Ad istud non magno opus est artificio: *vulgaris* enim quilibet mendax, facillime sese prodit per aliquot hæsitationes, aliosque quosdam gestus, qui in ipso coacti semper sunt, nec naturales: *si quis audacior est*, ille beneficio paucarum quæstionum, ex improviso ipsi propositarum facilè deprehendi potest: qui *politici* sunt, naturamque vivæ veræq; vocis omni conatu imitari student, eos, vel torpentes quasi atque obscuri eorum oculi, quibus nullum omninò lumen inesse videtur; vel oculi alterius generis, quos verè nequam appellare licet; vel denique signa quædam alia minora produnt, quæ à candidis si paulò sint prudentiores facilè, ab aliis difficiliùs observari possunt. Veritas enim coactione & violentia non indiget,

sed

sed *vivam rerum ideam*, prout illa ab animo concepta est, simplicissimam atque *nudam exponit*; cum ex adverso, mendacem, in quo nulla veritatis idea invenitur, sibi vim inferre oporteat, ut ex eo, quod nihil est, fingat aliquid esse; assumtis in absentis materiæ locum de ipsa essentia sua quibusdam quasi particulis.

Tempus autem monere videtur, ut in viam redeamus, à qua nimium ferè recessimus: utque ipsum ad manus revocemus propositum: quod in eo potissimùm consistit, ut ostendamus, *istam linguæ vocisq; nostræ naturam præclarè expressam esse in Alphabeto Hebraico.*

Colloquium Sextum.

In quo

Ipsæ Alphabeti Hebraici literæ cum annexa vocalium descriptione explicantur.

H. JAm magis semper, magisq; crescit meum circa hæc desiderium, dum nempe post longos in istis incertitudinis fluctibus errores Portum tandem veritatis ante oculos habeo, meq; in terram firmam mox descensurum esse video.

1. *In genere, ubi excusatio adjicitur, quod unica saltem adhibita fuerit figura.*

M. Antequam hoc fieri poterit, hîc prius monenda erunt quædam: Nempe 1. Nos ut Lectori eò citiùs satisfieret, *una saltem usos esse figura humani oris* ad omnes omnium literarum picturas; cum tamen, si accuratè omnia fieri debuissent singulæ literæ propriis inserendæ fuissent facierum suarum schematibus, cum novis semper dimensionibus atq; variationibus oris, labiorum, genarum, menti, atque juguli; iisque ubique ad vivum expressis. Sicut autem esurienti propterea non diutiùs negandus est cibus, quod fortè ad ornatiùs ministranda fercùla non sufficiat discorum numerus: ita rectiùs fore putavimus, si res ipsa cum quadã imperfectione proponeretur, quam si propter accidentalem aliquem defectũ diutiùs lateret in tenebris. 2. De *pronunciatione Nominum*, quæ literis vulgò tribui solent, sciendum, nos in eadem modo Schindlerum modo Balmesium secutos esse. 3. In genere de omnibus figuris notandum, in earum compositione quandoque non integras linguas, sed *resectas tantùm adhiberi particulas*, eoque indigitari, illius motum tum saltem hâc ipsâ particulâ perfici reliquis partibus interea quiescentibus. In illa

2. *Simulq; ponitur, quosnam Autores in pronunciandis literarum Nominibus potissimum secutus sit Autor.*

3. *Et quare*

parte

parte figurarum; quæ mitræ limbum refert, *singularum literarum diversi appositi sunt characteres*, & quidem n. 1. ſicubi neceſſarium eſt figuræ literarum *Begadchephath* exhibentur, cum illæ lenius ſunt pronunciandæ, quibus ſuo loco adjicitur Sin, & ob certam aliquam cauſam Mem finale clauſum. n. 2. exhibet literas commnes *Aſſyriacas*, quas quadratas dicunt, juxta Balmeſium, cum variationibus quibusdam ex eodem; n. 3. exprimitur antiquum aliquod Alphabethum *juxta Scripturam tranſitus fluvii*, quod in libro quodam vetuſtiſſimo inventum eſſe idem Autor tradit: n. 4. depinguntur antiquæ Hebræorum literæ communiores olim, prout nimirum in *antiquis numiſmatibus* reperiuntur, quæ cum hodiernis Samaritanis ùtplurimum concordant. Ex iſtis illi pro lubitu cum noſtris conferri poterunt, ut veritate intellecta quid in illis rectum ſit quid minus, eò commodiùs appareat.

interdum ſaltem linguarum particulæ adhibeantur.

4. *Quid ſibi velint figuræ in mitra ſiguarum?*

H. Quid autem in ſpecie circa ſingulas literas obſervandum eſt?

5. *In ſpecie traditur, quid obſervandum ſit circa ſingulas literas.*

M. Primò literarum *poteſtas* traditur; ſecundò earum *figura* exprimitur, quomodo nimirum illa è ſitu motuq; linguæ atque ſpiritûs oriatur; tertiò *Nomen* earum, & quantum illud ad efformationem figuræ conduca,

cat, exponitur; ubi tamen liberum erit cuique de ista cognatione suum ubivis interponere judicium, cum illa non tam ad ipsam rei veritatem, quàm ad ejusdem illustrationem faciat. quarto *Nominis* etiam *Interpretatio* adjicitur, & quintò tandem continuata literarum *connexio*, juxta quam concatenato semper ordine subsequens quæcunque è præcedente, velut è matre soboles, progeneratur. Et quamvis ad singulas adjicienda fuisset *significatio mystica*, quæ in compositione quasi vita totius sententiæ esse videtur, illa tamen in brevi hac delineatione commodè tradi non potuit. Si quis autem radices Hebraicas cum judicio sæpè perlegere contenderit, ille procul dubio tandem inveniet, in concursu earundem Radicalium analogicam aliquam occurrere concordantiam significationis, ex qua semper magis magisque deprehendi poterit, quantum *hæc vel illa litera* ad illam significationem naturaliter conferat, tandemq; apparebit, in quo potissimùm *ejus* natura consistat.

6. Ipsa explicatio literarum specialissima proponitur.

H. Nunc igitur de speciali literarum explicatione sermo tandem instituì posse videtur: sit ergò prima de prima litera quæstio, quænam sit ejus *potestas*?

M. Hìc evolvenda erit figura 1. qua

qua Dux ille ac Pater reliquarum literarum omnium depictus est. Sciendum ergò *literam Aleph* initium potius sonorum omnium, quam sonum esse proprie dictum, sicut punctum initium potius quantitatis continuæ quam quantitas dicendum est, & unitas initium rectius numerorum quam numerus dicitur. Efformatio ejus non in gutture vel pectore, sed ex gutture pronata in ore perficitur: eaque, cum in reliquis literis ubique compositio occurrat, simplex omninò est, nec unquam actuali motu destituitur, quamvis ille occultus sit admodum.

H. Quisnam autem hîc *linguæ motus* est, & quomodo exinde *figura* hujus literæ exurgit?

M. Si ille paulò exactius consideretur, tum apparebit, ut in pictura habetur, linguam primò aliquantum extolli è quiete sua; quia autem hæc litera Pater est reliquarum omnium, adeoque & pluribus opus habet perfectionibus, *hinc illam* per omnes Oris dimensiones moveri videmus, ut semel inchoatum sui motus circulum, debito naturalique ordine absolvat: hinc ascensus ille Lingualis continuatur ad summam usque palati altitudinem, ubi etiam cum ulteriùs pergere non liceat, mucronem ita adpressum

aliquantulum dilatari videmus, unde in totâ linguâ & posteriùs & anteriùs curvatura quædam exoritur: Hac violentia efficitur, ut juxta ax. 5. tota lingua violenter iterum descendat, & quidem longè infra locum quietis suæ: & quia illud absq; maxima oris apertura fieri nequit, juxta ax. 7. nec lingua in illo situ per naturam diu permanere queat, hinc juxta ax. 4. naturali motu iterum ascendit in locum quietis, cumq; illa maxillæ leniter ascendunt, cessante nimirum ut solet in fine actionis, impetu: unde etiam tandem non planè clauduntur labia. Atq; ea, quæ hic tam prolixè describuntur, uno fermè perficiuntur momento, nec observari queunt commodè, nisi quis, quod facilè fieri potest, hos motus tardè velit imitari. Inde jam configuratio literæ hujus facilè intelligi potest: Ascendens nimirum lingua, medium; palato affixa dextrum, & tandem ad quietem revertens, sinistrum locum occupant; situ omnia naturali: & hæc configuratio juxta ax. 9. nunquam diminuitur.

H. Quare ab Antiquis hæc litera appellata est *Aleph*?

M. Quia quævis hujus vocabuli litera ad efformationem figuræ suæ aliquid conferre videtur. *Obscurum*

enim A mox ab initio motûs ascendente linguâ percipitur, ubi prorumpens per cavum ejus halitus communiter sonum tam obscurum producere potest, qualis per vocalem *Kametz* designari soler. *Lamed* media nominis, & simul quasi Alphabeti litera in media actione apertè satis in medium prodit, cum lingua nempe ad summum elevata est: *Imum E*, quod ἦτα Græcorum sono refert, in descensu linguæ ad imum oris observatur: & *Pe* lene ex naturali maxillarum ad quietem reditu, ubi lenissimo quasi flatui locus relinquitur, resultat: hîc enim labia tam arctè non claudntur, ut in efformanda litera M. Fortassis Antqui id quoq; observari voluerunt, quod ultimæ hujus literæ potestas idoneum reddat os nostrum, ad incipiendum sequentem literam Beth; idque juxta ipsum naturæ ductum: atq; hoc in universum de omnibus Nominum finalibus notari potest, qui quasi proprii illi sunt annuli, ex quibus catena totius ordinis atq; connexionis producitur.

H. Quæam est hujus *Nominis significatio*?

M. Quidam illud per *Doctrinam* exponunt, eò quod ex istâ literâ quasi sequentes omnes addisci debeant: aliis *Taurum* denotat, quod Aleph

quasi Ductor sit totius literarum gregis: Quibusdam idem sonat *ac Princeps*, ob similem analogiam. Est quoque aliqua ejus significatio, quæ numerum *millenarium* respicit.

H. Quomodo tandem prima hæc litera cum sequenti secunda *connectitur*, & quomodo hæc ex illa quasi nasci dicenda est?

M. Ultimus primæ literæ actus consistit in leni oris conclusione, consentientibus ibi linguâ atque labiis; atque tum totum Os nostrum ita conformatum est, prout ad incipiendum sequentis literæ actum conformandum erat: unde non incongruè litera Beth primæ illius fœtus atq; soboles dici posset.

H. Jam ad iconem 2. respicio, atque ut, ex illâ, secunda *litera Beth* explicetur, peto; adeoq; primum quæro, quænam sit illius *Potestas*?

M. Illa à pronunciatione literæ B. Latinæ nihil differt; estque muta ex illis, quæ Labiales communiter cognominantur.

H. Quænam hîc Linguæ est actio, & qua ratione ex illâ *figura* ejus exoritur?

M. Quando os nostrum è sua quiete ad aperturam atq; motionem procedit, lingua cum maximâ corporis sui parte, valide admodum palato applica-

plicatur, adeò, ut propterea mucro ejus antrorsum quadantenus incurvetur: cum autem hic non sit situs ejus naturalis, necesse est, ut cum impetu juxta ax. 5. celeriter iterum delabatur, ubi ex isto lapsu mucro ejus iterum paululum assurgit. Atque hinc facilè est admodum figuram hujus literæ addiscere: superior enim illius pars imago est linguæ superiùs applicitæ, inferior, linguam delapsam exhibet. Hîc autem notandum, quod, cum Lingua tam violenter à Palato resultat, spiritus è gutture ad superiorem dentium ordinem allisus reciprocetur sub ipsam linguam, unde aliqua huic literæ connascitur *duritiei*: si autem lingua, prout in Syncipite figuræ n. 1. expressa est, leniùs aliquantulum palato applicetur, ut mucro ejus nec illo in statu curvaturâ opus habeat, nec in delapsu resultantiâ aliquâ, sonus literæ aliqua ex parte *mitescit*, unde & *raphata* tum appellatur atq; *lenis*.

M Quam ob causam Veteres huic literæ nomen *Beth* indiderunt?

M. Probabile est illos in curvaturâ mucronis, cum lingua palato affixa hæret, analogiam aliquam reperisse cum litera *Fod*; descensum quoque observasse videntur ulterius non fieri quam ad aperturam usque, quæ re-

quiritur ad formandam vocalem *magnam E*; tandem literam *Thau* adjecerunt, cujus ratio ut in hâc ita in aliis literis non una videtur: primò enim hâc ipsâ quandoque applicatio partis post-mucronalis ad palatum, vel alias partes superiores, deinde quoque aliquando mucronis in descensu allisio violenta, denotari videtur, (in istis enim motibus natura literæ hujus potissimùm consistit) tandem non rarò hâc ipsa commoditas tantùm ostenditur sequentem literam cum præcedente connectendi; Quæ rationes hîc omnes locum habere posse videntur. Vox Beth autem *domum* significat.

H. Quomodo connexio hujus literæ cum subsequenti ex ipsa literæ natura deduci potest?

M. Finis actionis ejus consistit in adscensu linguæ, in quo parum opus habet ut pergat, ad initia literæ *Gimel*, prout quilibet facilè judicare poterit.

H. In quo jam igitur consistit *Potestas literæ Gimel*, & quomodo *figura* ejus ex linguæ motu juxta icon. 3. addisci potest?

M. Hic traditur litera G, quæ quidem inter mutas palatinas numeratur, aliquantulùm tamen asperata est cum quadam risûs analogiâ. Atque

hîc

hîc lingua firmiter premitur ad superiora palati, præcipuè cum robore partis postmucronalis ita tamen ut superiori parte quasi excavata ad modum canalis, ab expirato aëre cum adspirante sonitu perstringatur: quia autem pressura potissimùm fit parte postmucronali, hinc fieri solet, ut mucro ipse aliquantum profundiùs dependeat, idque incurvatâ paululum antrorsum parte extremâ: ubi simul quoque ex illo impetu dorsum linguæ patitur, protenso nimirum versus anteriora ventre, unde & partes radicales tantillum insimul elevantur: finitâ hac in summitate oris actione, juxta axiom. 5. descendendum est linguæ ad imum usque, unde mox ascensus exoritur alius cum quadam elevatione mucronis. Hic quoque notandum, quod linguâ à palato resiliente spiritus ad summos dentes evibratus sub linguam usque repercutiatur, unde & hæc litera paululum *indurescit*. Si autem actio linguæ prima non sit tam violenta, ut mucro propterea versus anteriora incurvetur, nec facto descensu rursum exurgat, prout in figuræ syncipite num. 1. apparet, litera *lenior* est & dicitur.

H. Quare

H. Quare antiqui huic literæ nomen *Gimel* imposuerunt, & quomodo hoc nomen connexionem ordinis indigitat?

M. Illi videntur respexisse ad sequentia: 1. quod dependens cum incurvatione linguæ mucro figuram literæ *Jod* exhibeat, atque spiritus eâdem hîc figura prodeat, prout in efformatione vocalis *Chirek* natura requirit: 2. quia delabente lingua ita disponitur Os nostrum prout disponi solet, cum quis pronunciare vult *literam M*; quod autem ad imum usque tunc descendat lingua, denotare videtur vocalis *Sægol*, quæ pronunciari non potest nisi ad imum deducto ore. 3. *Litera Lamed* in figura ל Gimel occultatur, sub protensione ventris & incurvatione dorsi linguæ: atque hæc Litera linguam simul in eum deducit locum, à quo fieri debet initium actionum ad sequentem literam pertinentium; quamvis illa eodem etiam deducatur, continuando ascensum *ex imo*, *in fine* literæ inchoatum: unde evidens est harum literarum connexio. Ipsum Nomen designare dicitur *Camelum*, juxta alios *retributionem*; de vulgari ratione appellationis verò videri possunt alii.

H. Nunc ex icone 4. explicanda venit quartæ literæ *Potestas atq; figura*.

M. Da-

M. *Daleth* est litera muta, linguali communiter dicta; *potestas* ejus est in sono ד D. In ipsius efformatione lingua ad radices dentium atque gingivarum superiorum premitur, mucrone aliquantum elevato, factoque in parte anteradicali quasi angulo recto. Cumque, illa resiliente, spiritus à dentibus repercussus non nisi sub linguam refugere queat, fieri necesse est, ut hic non minus, quàm in duabus præcedentibus, *duritas* quædam subnascatur; quæ tamen si linguæ, ut in syncipite figuræ n. 1., in actu primo, tantus non sit impetus, ut mucro proptera incurvetur, naturaliter perit; unde *lenius* proferri dicitur litera.

H. Quare à Priscis hæc litera *Daleth* appellata est, & quomodo ex hoc nomine deducitur ordinis connexio?

M. Lingua ad palatum quasi in lineâ rectâ extensa, ob pressionis impetum his in partibus inflexionem aliquam patitur, orisq; apertio tum analoga est aperturæ ד *Kametz*: Angularis incurvatio linguæ ad formam ל *Lamed* aliquâ ratione accedit; Vocalis *Segol* ex altera oris apertura prodire posset, si illa hîc formanda esset; *Thau* autem occurrit in pressione partium linguæ anteriorum; atque occasio-

casionem ostendit, quomodo processus fiat ad literam sequentem. Quia enim Os cum linguâ ex descensu in quietem redire necessum est, interea talis in ipso oritur partium situs, ut litera He commodè queat incipi. Nomen Daleth explicatur per *Ostium*.

H. Jam sequitur litera ה. cujus *potestas & figura* ex icone ה. quærenda erit.

M. *He* est litera Gutturalis aspirata, quæ viam suam ex aëre petit, suamque energiam exhalando ostendit. In formatione ejus linguæ situs est, ut figura habet; in media nempe exaltatione protensa, eaque expiratione facta, ad quietem iterum tendit, & cum aliquali oris dilatatione descendit: atq; ita figura literæ, ex elevatione & descensu linguæ componitur.

H. Quare Priscis hîc placuit usurpare nomen *He*, & qua ratione illud dicendum est promovere connexionem hujus literæ cum subsequenti?

M. Cum lingua delabitur, atque os aperitur, talis est mensura aperturæ ejus, qualem requirit vocalis *Zere*. *Aleph* adjectum videtur propterea, quod cognatione specificâ huic literæ sit affinis, est enim gutturale ut

ista,

ista, & sicut influxus ejus ad omnium literarum formas requiri videtur, ita nullibi rectius quam hoc in loco accommodari potuit. Cum igitur os apertum fuit, necessum est, ut ad requiem tendens iterum claudatur; atque tum lingua quoque sensim elevatur, & idonea fit ad productionem literæ sequentis. Nomen ipsum hujus literæ non est nisi particula demonstrativa, idem quod *Ecce*, vel *Hæc* denotans. Videtur autem in illâ mystica quædam significatio generationis occultari: omnia enim animantia, fervore libidinis agitata hujus quasi literæ sonum anhelando producere videntur; & propterea factum esse probabile est, quod *hæc* imposita sit nominibus *Abrahami & Sarah*, & non alia, quia ex illis generari debebant multi populi.

7. *Ubi inseritur, quare litera He inserta sit Nominibus Abrahæ & Sarah.*

H. Quomodo *figura & potestas* literæ *Vav*, quæ sexta est, ex icone 6. cognosci potest?

M. *Vav* est litera muta, & medium habet sonum inter F & W. Lingua in ipsius productione admodum exaltata est, & anterius ad modum uncini incurvatur, quia paululum versus palatum premitur; absq; excessu tamen: & tum sonus ejus obscurus aliquantum & quasi moribundus est. Leniori

illa

illa preſſurâ remittente lingua ad quietem redit, ſed quaſi debilis & admodum enervata.

H. Quare nomen *Vav* ipſi inditum eſt, & unde potiſſimum elucet ejus cum ſequenti connexio?

M. *Litera Jod* analogon quid invenit in curvatura mucronis; ultimum *Vav* autem ex leni aſcenſu oris exculptum eſſe videtur, deſcenſusq; linguæ fit ad talem aperti oris menſuram quam requirit vocalis *Kametz*. Nomen ipſum *uncinum* deſignat. Cum autem os apertum leniter iterum ad quietem tendit, tum partes ejus talem adipiſcuntur ſitum, ut ex iſta litera Mortis ſubſequens litera Reſurrectionis commodè naſci queat.

H. Cùm ex prolixiori iſta præcedentium literarum deſcriptione facilè appareat, quomodo Natura in formatione ſanctorum horum characterum colluſerit; in poſterum contentus ero, ſi omnia brevius tantum proponantur: Ad ſeptimam igitur iconem converſus, de ſeptima quoq; litera paululum informari cupio.

M. *Dſain* ſemivocalis eſt ex earum numero, quæ dentales communiter dicuntur, *poteſtas* ejus in leniori ſibilo, qualis eſt literarum ds, conſiſtit. Lingua in conformatione ejus tremula eſt, inque tremore iſto mucro-

cronem suum superioribus dentibus lenissimè admovet: hæc omnia autem situ planè erecto fiunt, quoad partes exteriores, ut mucro etiam aliquantò profundiùs dependeat, quàm in litera Vav; posterior autem mediætas plana in ore extensa jacet. Tremore illo allidente finito, natura monet, ut à palato atque gingiva lingua iterum descendat, ad locum quietis; unde & os iterum clauditur, & omnia majus acquirũt robur beneficio quietis illius, atque hinc idonea fiunt organa, ad producendam vehementiorem illam literam Chet, quæ sequitur. Prisci hîc Nomine *Dsain* usi sunt, quia hujus Nominis partes in ipsa figura istius characteris deprehendi possunt, prout pictura docet: Mucro enim linguæ habet formam literæ *Jod*, caput verò corpusque literæ *Nun* non sunt absimilia: Apertura oris quoque hoc loco fit juxta dimensionem vocalis *Patach*. Nomen autem hoc communiter per *telum vel arma* exponitur.

H. Jam ad literam octavam accedo, cujus natura icone 8. explicatur.

M. *Cheth* est litera gutturalis vehementior, quæ sub formâ duplicatæ aspirationis effertur crassiori anhelitu. In efformatione illius totum fermè

fermè corpus linguæ firmiter applicatum est palato, superiori tamen facie aliquantum incurvatâ, ut exhalatus aër suam ibi aspirationem commodiùs producere queat: finito hoc actu, mucro cum impetu celeriter delabitur, & quia os hac occasione quoque apertum manet, natura, quæ tandem quietem intendit, illud leniter claudit, hanc verò parum elevat, unde omnia ad inchoandam sequentem literam præparantur. Antiqui propterea hanc literam nomine *Cheth* appellasse videntur, quia mucro linguæ similis est literæ *Jod*; applicatio autem linguæ ad superiora cum ejusdem descensu cum literâ *Thav* conveniunt, unde simul occasio nascitur demonstrandæ connexioni. Descensus linguæ aperturam oris refert juxta dimensionem vocalis *Zere*, quæ media fermè est vocalium omnium. Nomen Cheth communiter vertitur per *bestiam viventem*.

H. Quomodo ex icone 9. intelligi potest Natura literæ nonæ?

M. *Theth* est muta ex iis, quæ linguales vulgò audiunt, exprimiturque per T. purissimum. Lingua hoc loco gingivæ dentibusque superioribus contranititur, ore fermè immoto, unde juxta axiom. 6. retrorsum cedere cogitur, ad querendam

dam lineâ rectâ quietem : cum autem illa eodem in loco non inveniatur, necessum est ut lingua, naturâ ducente anteriora iterum petat, unde occasio ipsi enascitur ad inchoandam sequentem literam. Prisci in motibus istis videntur invenisse partes quasdam illius vocis, qua nomen ejus exprimitur : Dum enim antrorsum vergit lingua, litera *Jod* in ipsius mucrone apparet ; & quia ad superiora dentium etiam hîc applicatur pars ejus post-mucronalis, facilè apparet, quare litera *Thav* ultimo loco adjecta sit. Apertura oris ad dimensionem vocalis *Zere* quam proximè accedit. Ipsum nomen aliqui per *declinationem*, alii per *volvulum* explicant.

H. Jam accedimus ad iconem 10. qua explicatur natura literæ decimæ, quæ *Jod* appellatur.

M. *Jod* est litera palatina, quæ sonat ut jot consonans latinorum, cum quadam nimirum aspiratione, risui quadantenus analogâ ; Atque hic tota ferè lingua in ore decumbit prona, & prima saltem sui parte erigitur versus palatum & dentium ordinem superiorem ; ubi tamen aliqua quasi crena, expirantem, cum analogia sibili, transmittit anhelitum. Mucro paululum dependet, & quia illius

illius ferè solius energia hîc cernitur, ideoque abscissus etiam atque à reliquo corpore solutus depictus est. Quia etiam lenissima est ejus actio, nec magno impetu ad varia rapitur, ideò, eodem in loco commoditas enascitur, sequentem literam inchoandi. Antiquis in hâc literâ placuit nomen Jod, quia lenis illa linguæ exaltatio literam *Vav*, ejusdem verò ad anteriora applicatio literam *Daleth* repræsentare videntur: Apertura autem oris ordinaria, mensuræ vocalis *Cholem* analoga est. Significatio Nominis diversa est, juxta quosdam enim Jod idem est ac *manus*, juxta alios, idem ac *principium*.

H. Quomodo ex icone 11. addisci potest natura literæ 11?

M. *Caph* est litera muta, ex iis quæ palatinæ dicuntur; sonus ejus accedit ad K, sed lenius; si cum G durius culo conferatur, fortior est. Lingua hoc loco firmiter palato sese applicat, ideoque mucro profundiùs dependet; & quia vis pressionis satis est magna, necessum est, ut linguâ resultante os paulò latiùs diducatur; donec illa prono situ in loco suo quiescat. Ubi tamen notandum, quod linguâ revulsâ, spiritus ad superiora dentium allisus reverberetur sub linguam, unde paululum *indurescit* sonus li-

nus literæ, qui *lenior* est, si lenior sit linguæ actio, prout n. 1. in figuræ nostræ syncipite apparet. His peractis Os atque lingua ut ad plenam quietem redeant paululum porrò assurgunt, & inde situs exoritur, quo litera sequens gaudet. Antiqui huic characteri nomen Caph imposuerunt, quia os non ultra mensuram vocalis *Pathach* aperitur; & oris in fine actionis reclusio analoga est formationi *literæ Pe*. Significatio nominis *cavum* aliquod quale est *vola*, exprimere dicitur.

H. Quid ex icone 12. de litera 12. ejusq; natura addisci potest?

M. *Lamed* est liquida lingualis, quæ per L commune effertur. Lingua in elaboratione ejus in altum erecta palato contranititur, ut mucro ejus ob impetum figuram quasi clavatam accipiat, & quia extensio ejus adeò in longitudinem protenditur, fieri non potest, quin antè & retrò curvaturæ exoriantur. Cum avulsa est lingua à palato, & deorsum prolapsa, necessum est, ut ex imo illo loco ad quietem suam resurgat, unde commoda fiunt omnia ad efformationem literæ Mem inchoandam. Antiqui, ut videtur, diversas compositionis hujus partes diversis literis uno nomine Lamed comprehensis ex-

primere voluerunt. Nam quia lingua delabitur & iterum rotunda quasi resurgit, analogiam literæ *Mem* repræsentare videtur; *Daleth* verò ex pressura desumtum esse potest. Dimensio oris in actionis initio, vocalem *Kametz* sequitur; in fine, dum in imum usq; sese extendit violentia, mensura vocalis infimæ *Segol* expressa est. Nomen ipsum significare dicitur *doctrinam, alii stylum* esse volunt.

H. Quodnam est argumentum iconis 13. & quomodo ex illa literæ 13. naturam indagare licet?

M. *Mem* est muta labialis: sonus ejus in recluso obscuroq; aliquo murmure consistere censendus est, & ex communi litera M facilè dignosci potest. Lingua palatum leniter attingit, prout & labia sese leniter exosculantur: inde descensus fit ad inferiora, ad quem necessariò oris apertio requiritur; sed cum nullus adeò impetus urgeat, organa mox quietem repetunt, unde congrua oritur occasio sequentem inchoandi literam. Figura igitur literæ hujus formatur ex *assurgente paululum, descendente, & resurgente* lingua. In fine vocum figura ejus immutatur, quia tunc unà cum lingua quoq; mutatur oris commotio, quippe cujus finis est conclusio labiorum: prout figura illa

videri potest n. 1. in syncipite imagunculæ nostræ. Antiqui hanc literam nomine Mem insigniverunt, quia descensus linguæ dimensionem vocalis *Zere* imitatur, & tandem os *clauditur* prout clausum fuerat initio. Nominis significatio diversimodè traditur, quibusdã dicitur esse *macula*, alii explicant, per *ex ipsis*, quasi sensus nascendi ibidem subintelligeretur: Et si quis aliquantò exactius ad mysticam ejus significationem respicere velit, præsertim quatenus finalis est, ubi os nostrum spiritu & quasi semine vivo repletur, facilè animadverti posse videtur aliqua harum rerum analogia: per ipsam enim omnis *multiplicatio & pluralitas* indigitatur, & tum figura ejus clauditur, tanquã prægnans aliqua Mater, quæ virtutem sui *multiplicativam* utero suo firmiter inclusit.

H. Mallem, ut sepositis mysticis istis simpliciùs de natura figurarum sermo nobis esset; ideoq; ex icone 14, de litera *Nun*, quæ decima quarta pariter est, jam quærere institui.

M. *Nun* est litera liquida lingualis, cujus sonum vulgare omnium linguarum N refert. In ipsius efformatione tota medietas linguæ posterior quiescit, & prior saltem ad modum serpentis erecta extat: Et ista quidem contranititur superi-

riori gingivæ, ut mucro quasi clavatus fiat: Remittente impetu lapsum sequi necesse est, & tunc simul os aperitur; tandemque ex imo fit reditus ad medium usque oris vacuum, ubi apta fit ad inchoandum simplicem illam humilemq; literam Samech quæ sequitur. Antiqui nomen Nun adhibuisse videntur, quia tota figura linguæ literæ *Vav* non est absimilis, & prima oris apertio dimensionem vocalis *Schurek* non excedit; tandem quoque *Nun* finale ex ipso charactere fluit. Dictio autem ipsa significare dicitur *Prolem*, aliis idem est ac *Jempiternum*.

H. Qua ratione ex icone 15. natura literæ *Samech* elucet?

M. *Samech* est S. lenius, semivocalis nempe ex dentalibus sibilans. Lingua applicat sese ad gingivam superiorem, ut mucro, illius ordinis dentes contingat, ita tamen ut iidem non planè contegantur, sed per canalem quasi, in lingua expressum, anhelitu è gutture expirato leniter feriri queant: Sicut autem debilis est saltem status iste linguæ prior, ita paululum quoq; illa in descensu movetur, & leniter admodum, sursum tendente mucrone, incurvatur. Et quia tum in debilitate jacet atque velut in morte, tunc commoda exoritur

tur occasio sequentem formandi literam. Antiquis hoc loco nomen *Samech* placuit, quia primo motu os non ultra mensuram vocalis *Kametz* aperitur; *Mem* ob lenem ascensum & descensum adhibitum esse videtur, quanquam certum est, Mem finale & Samech figuris parùm differre. *Reliquæ nominis partes* viam sternere videntur ad subsequentis literæ productionem. Significatio nominis Samech quibusdam per *adjutorium, aut fulcrum* aliis per coronam exprimitur.

H. Quid tradit icon 16. de litera *Ajin* decima sexta?

M. *Ajin* est litera A gutturalis, aut pectoralis potius, prout primum A orale potissimùm est; sonus ejus est veluti ægrotantium, quibus nulla amplius in ore reliqua est virtus. Ideoque lingua tanquam infirmata in ore prona extenditur, non sine illius apertione insigniori. Finita autem, ut ita loquar ægritudine, homini spiritus atque robur restituitur, adeò, ut pars post-mucronalis, reliqua linguæ medietate in situ suo relictâ, erigi queat. Atque tum paululum incurvatur mucro ejus ad formam literæ *Jod* versus dentes, cæterum autem statura ejus quoad partem quam dixi anteriorem, à figura τȣ̃ *Nun* parùm

differt; quod quasi novam designare vitam videtur. Vocalis *Patach* jam dictis literis in isto nomine adhibita est, quia juxta ejus dimensionem primo actu os aperitur; *Chirek* autem mensuram suam tum accommodare videtur ori, cum lingua resurgere cœpit. Tandem ad quietem iterum tendentibus omnibus manifesta in organis exoritur aptitudo ad inchoationem literæ Pe sequentis. Nomen Ajin *fontem vel oculum* significat.

H. Quomodo addisci potest natura literæ 17. exiconismo 17?

M. *Pe* est muta labialis, durissima ex illis, quæ hoc nomine veniunt; potestatem ejus ex vulgari litera P. colligere possumus; & *cum hac illæ literæ, quæ sequuntur, majus acquirere robur videntur, ut propterea quasi masculo quodam & virili robore præditæ appareant*, usque ad Alphabeti finem. Figura ejus hinc oritur, quod lingua usque ad partem anteradicalem summo palato applicata sit, & ita quidem, ut anterius retrorsum sese inflectat; ubi simul labia fortius comprimuntur quam in litera B. unde quoque resultante è summitate lingua, *Spiritus* à dentium superiorum ordine subter eandem *repercutitur*. Solutione à palato cum impetu facta, descensus ita per naturam

turam dirigitur, ut aliquantum sit ad superiora regrediendum. Antiqui hoc loco usi sunt nomine *Pe*; quia observasse videntur descensum organorum ultra mensuram vocalis *Zere* non extendi. *Aleph* in fine actionis suo more immiscerí videtur, & simul commoditatem præbet connexionis. Cum vis prima linguæ tanto impetu ad summa non fertur, figura *lenioris literæ* talis exoritur, qualis in syncipite iconis n. 1. expressa est. Nomen Pe latinè *per Os* redditur.

H. Jam ex iconismo 18. de natura literæ *Zade*, quæ decima octava est, informari cupio.

M. *Zade* est ex dentalibus, quos vocant, validissima, sono imitans literam Z vulgò satis notam. In hujus conformatione lingua valdè premit gingivas superiores atq; palatum anteriùs, ad usque posteriorem ejus partem membranosam, & quia tantus in hoc conatu est impetus, fieri necessum est, ut ejus extensio in longitudinem quoq; adaugeatur, adeò ut ventris pars media aliquantum deorsum versus inflectatur, & ima partium ultimarum antrorsum prominere incipiant; quibus peractis lapsus sequitur prout natura requirit. Antiqui hanc literam nomine *Zade* appella-

runt, quia in flexura angulari inveniſſe videntur analogiam literæ *Daleth* in curvatura mucronis literam *Jod*; in apertura priori diſpoſitionem oris juxta requiſita vocalis *Kametz* menſuratam, & in fine actionum menſuram vocalis *Zere*. Aliàs ſignificatio hujus nominis *hamum* deſignare dicitur; aut juxta alios *juſtitiam*. Connexio ordinis ex regreſſu linguæ ad requiem ſuam reſultat; promoto enim paululum aſcenſu natura literæ Kuph initia ſua oſtendit.

H. Quænam eſt illa natura literæ *Kuph*, quæ decima nona eſt, & quomodo huc facit iconiſmus 19?

M. *Kuph* eſt è mutis palatinis validiſſima, habetque poteſtatem duriſſimi K. Atque hîc lingua ſummitati oris coëxtenſa palatum premit, non minus circa partem ejus poſteriorem membranoſam, quam anteriorem duram, mucro autem incurvatus imæ oris reſpicit: ſoluto hoc conatu impetus illam deorſum reducit, & quidem ultrà quam par eſſet, unde ſubitò reſurgere cogitur, & tum omnia in eum ſitum deveniunt, quem formatio literæ ſequentis requirit. Antiquis hæc litera dicta eſt *Kuph*, quia animadvertiſſe videntur in regreſſu ex imis linguam aſſumere figuram literæ *Vav* non diſſimilem, quæ ſimul

juxta

juxta mensuram vocalis *Schurek* oris aperturam metitur; litera *Pe* autem non saltem ex primo circa superiora impetu resultat, sed & ex lenta oris conclusione. Nomen Kuph significare dicitur *Circulum*; aut juxta alios *Vocationem*.

H. Quid dici potest ex iconismo 20. de natura literæ *Resch* quæ vigesima est?

M. *Resch* est liquida, quæ inter dentales, nescio quo jure numerari solet; potestas ejus à canibus cum ringuntur, exprimitur, ad modum nempe ɾ̃ R. Atque tum lingua simpliciter in altum sese extollit, mucrone undiquaque libero, palato tamen vicino: ille autem mucro tremorem edit insignem, & in iracundis præsertim motus ille tremulus quandoque tum fit inordinatus, ut lingua contineri nequeat, cujus posteriora tum gravia plerumque fiunt & immobilia, atque mox apoplexia sequitur. Antiquis hæc litera dicta est *Resch*, non quasi hujus nominis literæ aliquid ad figuram ejusdem contribuerent; illa enim simplex est admodum: sed quia vel concatenationem his ipsis indicare vellent, connotatâ simul apertione oris, quæ hic analoga est vocali *Zere*; vel aliquid mystici hîc latere arguerent; Videtur enim significatio ge-

nerationis hic iterum occurrere, ad quam cum necessaria sit vita ipsa, hujus nota hoc loco dici posset litera *Jod*, quippe quæ vivum illum doloris sensum, in parturientibus præsertim, denotat: deinde cum ad generationem vir requiratur, illius nota hoc loco dici posset litera *Schin*, quæ sonum viri silentium cum autoritate imperantis, refert; inq; cujus figura primò *Resch*, deinde *Jod*, & tertiò *Nun* occurrit, quæ sobolem denotat; huc quoq; vocalis *Zere* accedit, quæ est nota risus puerilis: adeoq; omnia illa, ad significandam generationem, hoc nomine comprehensa videntur: sed hæ conjecturæ sunt. Significatio vocis Resch dicitur denotare *Caput*.

H. Quomodo ex iconismo 21. litera *Schin* ejusque natura intelligi potest?

M. *Schin* est è semivocalibus fortissima, communiter dentalium numero adscripta; vis ejus mascula omninò est & virilis, cum sibilo duriori & crasso proferenda, sicut Sch. Hic autem occurrit sonus quasi triplex; primus nempe superius circa palatum, ubi spiritus sibilando per elatam eousque linguam prorumpit; Lingua autem versus gingivam inclinatur, cum quadam analogia ad literam *Jod*; exinde ad inferiorem dentium

tium ordinem protrahitur, cum similitudine literæ *Nun*; atq; triplex ille linguæ ductus, una tamen actione perficitur. Si sibilus *lenior* est mucro linguæ non sursum sed deorsum respicit, prout in syncipite imaginis n. 1. apparet. Quia ergò actio à summis inchoata in imo cessavit; necessum est, ut organa ad quietem tendentia iterum paululum ascendant; atque inde fluit hujus literæ cum sequenti ultima connexio. Antiqui hanc literam *Schin* appellarunt, quia omnes hujus vocis literæ in figura ejus extant, & os nostrum in descensu aperitur juxta dimensionem vocalis *Chirek*. Nominis significatio *dentem* denotat.

H. Jam ad ultimam tandem literam accedimus, quam iconismus 22. exhibet; quid igitur de hujus natura sciendum est?

M. *Thau* est litera dentalis, potestate T. medium exprimens nimirum inter Daleth & Theth. Lingua hîc à partibus palati posterioribus antrorsum premit durioxem ejus potissimùm partem, & mucro, quia pressura tam fortis est, incurvatur sursum versus dentes superiores, inde summa vi instar fulminis delabitur, adeò ut ad quietem redituræ iterum ascendendum sit. In revulsione ejus spiritus ad

dentes appulsus subter illam reverberatur, unde literæ accedit aliqua *durities*, quæ tamen, si actio prima sit lenior, admodum *mitigatur*, ut sonus literæ medius quasi evadat inter S lene & T durum, & paululum durior sit S. blæso. Unde Judæi Germani, qui medium tenere nequeunt Thav raphatum pronunciant ut S, Lusitanis quasi è diametro in hoc oppositi, quippe qui nullam planè in ejus pronunciatione observant differentiam: figura literæ lenioris in syncipite imaginis n. 1. exhibetur; atque exinde cuilibet facilè erit verum controversæ hujus literæ sonum invenire. Antiquis hæc ultima litera dicta est Thav, i. e. *limes* juxta quosdam; juxta alios *signum*, idque rectius: in isto nomine Kamet ◌ָ adhibetur, quia primus oris in formatione ista situs, mensuram illius vocalis exhibet: literæ *Jod* analoga est curvatura mucronis; & quia nihil restat amplius, cum quo ista litera connectatur, mirum non est, nomen ejus finitum esse litera *Vav*, quæ mortis atque quietis symbolum est. Aliàs hæc litera apud omnes fermè Nationes *executionem mandati* designat; unde & ultimum nacta est locum.

Jam dicendum quoque aliquid esset de 5. *literis finalibus*, quæ à Judæis inter

inter numerorum signa adhibentur; quam ob causam etiam inventæ esse videntur : sed hoc loco studiò illas præteribimus.

H. Jam nihil ergò restat, quàm ut Vocalium quoq; natura breviter conjunctim explicetur.

8. *De formatione Vocalium in genere, è diversa oris atq; dentium apertione.*

M. Iconismus 34. *quinq; vocalium sonos* exhibet juxta diversam oris nostri apertionem; quæ tam necessaria est singulis, ut qui A pronunciat, eadem dimensione nullam pronunciare possit aliam : quæ jam intermediæ sunt, juxta proportionem soni, locum facilè inter has invenire possunt : atque tum externam oris conformationem intùs quoque lingua & spiritus imitantur. Hìc autem porrò *de Vocalium Nominibus* monendum est, quod de iis tanta non habeatur certitudo, quam de Nominibus Consonantium. Notum enim est, Antiquos scribendo rarò aut quasi nunquam adhibuisse Puncta; unde non tantùm *Pentateuchus Judæorum*, quem in hodiernum usque diem in Synagogis suis publicè legunt, punctis ubique caret, sed Antiqui quoque *Interpretes Græci nempe & Chaldæi*, in versionibus suis, non-punctatis usi sunt Exemplaribus, prout illud diversitas translationum illarum à Textu Hebræo quamplurimis in locis ostendit. Ad

9. *De Vocalium nominibus atque figuris.*

hæc accedit *Scriptura* Hebræorum antiquissima *Samaritanorum* literis exarata, quæ itidem punctis caret. Qui jam antiquitatem punctorum vocalium omni studio defendunt, ulterius progredi non possunt, quàm *usq; ad tempora Esdræ*, qui post captivitatem Babylonicam Sacram Scripturam, characteribus communibus relictis, Chaldæorũ literis descripsisse dicitur; & id quidem adhibitis punctis vocalibus. Quamvis autem apud antiquos quosdam Cabbalistas, e. g. in *libris Zohar & Bahir, nec non in Masora* atq; alibi quædam inveniantur testimonia, quod illis temporibus Vocalium puncta adhibita fuerint; tamen ibidem quoque *alia subinde inveniuntur Nomina*, aut certè non omnia quæ hodiè in usu sunt. Unde conjectura enascitur, quod, licet prædicta omnia veram antiquitatem Vocalium in se non subverterent, illarum tamen nomina exinde Novitatis argui possint, quippe quæ illis demùm temporibus inventa esse dicenda erunt, cum verus antiquæ literaturæ sensus inter Judæos jam perierat. Ideoq; hoc in loco non nisi *de solis Vocalium figuris* sermo erit: idque etiam cum minori fiducia quàm superiùs factum est. Nec enim hoc urgebitur, quod illæ vocalium figuræ statuendæ sint literis suis

ris suis coævæ esse; quia non est absonum, Vocales olim connotatas esse modo quodam alio: sive id factum sit per *accidentalem aliquam consonantium mutationem*, tot modis factam quoties rudis illa & simplex primorum temporum pronunciatio mutabat syllabas: sive *per matres lectionis*, literas nempe Aleph, He, Vav, Jod &c. quæ opinio fortissima omnium fundamenta habet; nec absurdum est dicere, *Vocales penitùs olim fuisse omissas*, quia illis, quibus lingua erat vernacula, non potuit esse difficilè absque adjectis vocalibus legere. Id solummodò hîc intenditur: ostendere, quod illi, qui has figuras excogitarunt, quicùnque demùm illi fuerint, & quocunque ìd factum sit tempore; non usq; adeò à Natura vocalium aberraverint.

Atque ut de illarum formatione in genere aliquid dicatur; quia ad illam non sufficit (1.) ut *Os* debita mensura aperiatur, prout illud fig. 34. exprimitur, (2.) ut cum eodem *lingua* debitè se conformet, (3.) ut *spiritus* debito vigore huic quasi oris atque linguæ modulo infundatur, eademque forma ex ore prorumpat; (prout vigor ille beneficio trutinæ cujusdam, & forma hæc spiritûs, beneficio flammæ can-

candelarum facilè ostendi potest.) Sed (4.) præterea & quidem inprimis requiritur *influxus arcani illius seminis* ad sermonem summè necessarii, de quo superius actum est prolixiùs: hinc probabile fit, Inventores harum figurarum ad hoc ultimum potissimùm respexisse, quia plerasque ex rotundis efformarunt globulis, & *guttulis quasi, materiæ cujusdam seminalis homogeneæ*, purissimis: de quibus tamen liberum ubiq; relinquitur Lectori judicium.

10. *De loco formationis illarum.*

Notandum autem porrò est Vocales magnas in *superiore* parte oris, parvas autem in *inferiori* ejusdem parte formari.

11. *Ipsa vocalium explicatio specialissima proponitur.*

Est ergò n. 23. *Kametz* A obscurum, in cujus productione lingua in ore quasi cavitatem aliquam assumit; os verò non admodum latè diducitur; unde spiritus prodit, qui figurâ fermè imitatur linguam ipsam; in tali enim modulo talis effingitur effiguratio.

Zere n. 24. est E longum & quasi duplicatum, quod analogiam habet cum risu blandiori; initium soni ejus est circa epiglottidem, finis autem anterius circa superiorem dentium ordinem; ideoque duobus globulis denotatur, qui quasi transparentes quædam atque spirituosæ, aut igneæ

potius,

potius, plenæ tamen bullulæ sunt, quæ vim suam auribus hominum totam juxta omnes partes communicant, sicut speculum, etiam fractum, omnibus suis partibus totam imaginem reflectit; idque fit absque omni distractione, quia spiritus ille homogeneus est undiquaque, ut aqua, hydrargyrum & similia.

Chirek n. 25. est I magnum, in cujus formatione lingua convexitatem quandam adepta palato applicatur, sicut fit in litera Jod: os nondum valdè apertum est; atque tum anhelitus à gingiva & dentibus ad linguæ concavum repercutitur, & uno globulo designatur.

Cholem n. 26. est O longum, in cujus prolatione lingua undique soluta erigitur, mucrone ad uncini morem incurvato; nec ad palatum pertingente: Oris apertura tantilla est, ut vox aliqua subobscura per linguæ convexum prodeat, quæ designatur unico globulo, superiori linguæ parti appicto: atque illa vox subtristis, si mutatâ scenâ, superatâque in homine ideâ tristitiæ, majori spiritu prorumpat, signum summæ lætitiæ fieri potest.

Schurek n. 27. est U, formaturq; situ linguæ fermè eodem, quo Cholem; lingua tamen magis hîc delabitur & ad gin-

ad gingivas propiùs accedit, ita ut iſte ſpiritus à dentibus & gingiva ad linguæ concavum reverberetur, id quod per globulum in illo loco appictum deſignari ſolet; inde jam ſonus quaſi feralis & lugubris prodit; ore nimirum quaſi ſemi clauſo.

Patach n. 28. eſt A clarum, ubi os patentiùs apertum eſt quam ſuperius: lingua directo ſitu prona in ore decũbit, unde ſonus per lineam rectam deſignatur. Hæc oris apertioipſo nomine hujus vocalis expreſſa videtur?

Sægol n. 29. imitatur ſonum literæ ε ψιλὸν apud Græcos, ſonumque quaſi vomentis exprimit; os hoc in loco ad imum usque diducitur, adeoque patentiſſimum eſt: initium autem ſonorum ab epiglottide procedit, ut globulus ibi depictus oſtendit; & quia mandibula ad imum usque deſcendit, lingua poſteriori ſua medietate elevari incipit, unde à dentibus anterioribus retrahitur, ut inferiores gingivas non attingat, atq; tum anhelitus, quia tantoperè patet arteria aſpera, ad ſummos dentes, eorumq; gingivas alliditur, (unde ibi globulus) atq; deorſum inter linguam dentesq; inferiores repercutitur, ubi tertius globulus habetur.

Chirek parvum n. 30. eſt I breve, quod lingua efformat, cum à ſummi-

tate

tate deorsum pressa est, & mucrone suo radices dentium iterum attingit; unde sonus ipsius admodū acutus est.

Kübbuz n. 31. est ü parvum, Gallico more pronunciandum, cum triplici quasi sonitu, quem tres etiam globuli designant, quorum primus circa mucronem linguæ & inferiorem gingivam, ore paululum primùm aperto, alter in anteriore dentium parte, ore magis clauso, & tertius supra, versus palatum producuntur.

Scheva n. 32. depingitur duobus globulis, quorum unus in summa anterioris palati parte, alter inferius ad imas gingivas exoritur: sonus imperfectus est atq; non plenè elaboratus, quem omni situ & motu lingua formare potest, unde à quibusdam vocalium vicarius appellatur hæc vocalis, videtur autem quam proximè accedere ad primos loquendi conatus, qui in infantibus observari solent.

H. Jam satis instructus sum de natura literarum atq; vocalium, in se 12. *Cur Scriptura Hebræorum à dextra & non à sinistra incipiat.*
consideratarum; cum autem ad compositionem dictionum accedo, illud ignoro, *quare illa fiat à dextra ad sinistram*, & non contra, ut apud nos & alibi fieri solet?

M. Quemadmodum homo duas habet manus, dextrā nempe & sinistrā, illam nempe ad operandum, istam ad tenen-

renendum; ita multa alia, in ipso, membra bina sunt; quorum tamen siniſtrum semper infirmius est, & fœmininum quasi; dextrum verò robuſtius & quasi maſculinum. Atque ita se res quoque *in oculis habet, quorum dexter ille est qui operatur, siniſter verò qui tenet objectum atq; apprehendit.* Unde in iconiſmo n. 36. linea B C. ex oculo dextro B ad objectum C producta, tanquam quæ ad opus egreditur, longior est, quam linea C A, ab objecto ad oculum siniſtrum reducta; ex quo sequitur oculum rectum in legendo totũ sensum eruere, siniſtrum verò velut in quiete jacentem, eundẽ in sese recipere. Quia ergò natura non aliter legere potest quam iſto modo, & *contrarium* naturæ planè adversatur, ideoque lingua Naturæ hoc etiam quod naturale est observat, ut nimirum à dextrâ ad siniſtram ſcribatur atque legatur. Præterea ſi oculi mei deberent reſpicere verba mea emanantia, aut ipſos motus linguæ obſervare, id certè fieri non poſſet niſi *oculo præcipuè dextro:* unde apparet, ipſam Naturam requirere, ut ſcriptura Alphaberi naturalis non à ſiniſtra ſed à dextra incipiat.

13. *Unde componatur*

H. Unde autem didicerunt homines non ſaltem juxta naturæ ductum ſcri-

scribere, sed Grammaticam quoque *Grammaticæ* hujus linguæ, certis regulis positis, *perfectissima*, concinnare?

M. Non aliunde, quàm *ex collatione Consonantium atq; Vocalium omnivariâ*; cognitâ enim naturâ singularum, eâdemque cum singulis aliis collatâ, difficilè non erit judicare, qua ratione aliæ cum aliis conveniant, atque aliæ ab aliis discordent, unde facillimum est formare regulas, permutationum præcipuè, sive Vocalium in vocales, sive consonantium in consonantes.

Colloquium Septimum.

De

Lingua Sancta in se considerata, ejusq; perfectione.

H. Sicut, ut speramus, jam satisfactum erit, si non omnibus, tamen aliquibus, introductâ cognitione veri Alphabeti naturalis, quod Hebraicum est; ita jam necessum erit ut etiam aliquid dicatur de *Lingua S.* in se consideratâ, & quam eleganti ordine illa coagmentata sit, sine quo nulla uspiam inveniri poterit perfectio.

M. Hic

1. *In quo illa potissimùm consistat.*

M. Hic necesse esset, ut post declaratum Alphabetum Naturæ quoque proponeretur *Grammatica Naturalis*, (de qua tamen fortè alio tempore;) quia autem de rebus ipsis hîc agere extra propositum foret; ideò de linguâ S. quoque parum hîc proferri poterit. Si tamen conclusionis loco aliquid de his quæritur; sciendum est (1.) istam esse linguæ S. naturam, ut aliquis exercitatior, ex sola consonantium combinatione *non adhibitis vocalibus*, verum scripturæ cujusdam sensum assequi queat: id quod à Judæis quotidiè fieri videmus, quippe qui à pueris libros legunt Hebraicos punctis vocalibus plerumq; destitutos. (2.) Quia ex præscriptis supra consonantibus atq; vocalibus, omnes prodierunt linguæ, quotquot unquã in toto terrarum orbe inveniuntur, sciendum est, *linguas confusas à puriori non aliter posse discerni, quàm ex eo, quod in hâc literæ radicales ubiq; cum summo ordine atq; verè harmonicè concurrant ad compositionem dictionum*; in illis verò omnia quasi cæco impetu ad suam confusionem ruant. Cum igitur hoc ipso lingua Hebraica à reliquis omnibus discernatur; sperandum est fore, ut quicunq; puritatem atq; veritatem amant hoc veluti stimulo alacriores facti ordinatissimam hanc linguam

2. *Quomodo à reliquis linguis confusioribus differat.*

præ

præ cæteris ardentius amplectantur atq; excolant. (3.) Ut autem ordinatissimus ille radicalium ad constituendas voces concursus eò rectius intelligatur, notandum est, *unam consonantem non potuisse producere vocem*; ideoq; progressu opus fuisse. Si igitur assumtis *duabus literis*, ex quarum diversimoda combinatione duæ voces exurgunt, omnes totius linguæ radices constitui debuissent; factâ duarum illarum consonantium per omnes reliquas ductione (quarum numerum Hutterus in cubo suo connumeratis nempe He mappicato & Sin ad 24. extendit) 600. voces inventæ essent: qui certè numerus ad constituēdas radices perfectæ alicujus linguæ non sufficeret. Igitur ulterius progrediendum fuit, adq; unam radicem constituendā *tres literæ* assumendæ fuerunt: Illæ toties transpositæ quoties possibile est, sex voces producunt, quibus per totū Alphabetū ductis (excluso He mappicato, unde numer⁹ omniū consonantium exurgit ad 23.) secundū Hutterū 13248. radices oriūtur possibiles, quarum tamē actu usitatarū idē Hutterus tantū 2117. numerat, (quæ quidem plerumq; æquivocæ sunt, nunquam a. casu tales, quia formalia plurium illarum significationum à diligentioribus facilè inveniri possunt. Quia ergò numer⁹ radicū possibiliū usitatū earundem

3. *Quare Radices tantum è tribus componantur literis.*

dem numerum in tantum transcendit, sequitur *tres literas ad unam radicem omninò sufficere:* unde patet, quomodo constitutio linguæ Hebraicæ cum ipsa vocum natura concordet; quippe in qua ad unam radicem tres quoque saltem literæ requiruntur. *Et* sex quidem illæ variationes primæ uno intuitu ab homine facilè comprehendi possunt, præsertim si ille paululum in talibus fuerit exercitatus; unde apparet, quàm facilè sit, ut aliquis totius hujus linguæ cognitionem sibi acquirat.

4. Et cur non plures ibi assumantur literæ.

H. Annon autem progressus fieri potuisset ulterius, ut ad unam radicem 4. 5. 6. 7. *aut plures literæ* assumerentur?

M. Neutiquam: Hinc enim immensa planè radicum summa exurgeret. *Quatuor* enim literæ 24. transponi possunt, prima vice; *quinq;* centies vices; 6, 720cies, *septem* deniq; millies quadragies, quæ summæ per totum Alphabeti ordinem variatæ inexplicabiles radicum copias producerent. Quia autem nulla omninò lingua reperitur, quæ non aliquot millibus radicum absolvi queat, quid quæso tot millenæ myriades reliquæ prodessent? aut quo jure has potius radices ad usum revocarent homines quam cæteras? cum omnes ex una

tantum

tantum radicalium transpositione originem trahant? Ex his omnibus igitur firmum deduci potest argumentum, *quod Lingua Hebraica sola & unica sit illa, quæ cæteris confusis omnibus opponi queat*, illisque & nobilitate & utilitate præponderet. Jam igitur nihil restat amplius, quam ut paucis ostendatur, quanam via quis ad verum vivumq; totius hujus linguæ intellectum pervenire queat. Ut itaq; hoc debito ordine fieri possit, optimum omninò videtur, *ut aliquis ad ipsam Scripturam Sacram confugiat*: quia enim illa à DEO ter Optimo Maximo hominibus proposita est, ut sanctissima ejus voluntas in eadem inveniatur atque agnoscatur, fieri non potest, quin omne hoc quod quæritur, simplicissimè atq; ad vivum ibidem inveniatur.

§. Qua ratione quis ad verum ac genuinum illius linguæ intellectum pervenire queat.

H. Quam multi autem Scripturam S. non semel pervolverunt, nec unquam tamen convicti sunt tale quid in ea inveniri?

M. His respondere possem, me tempore cæcitatis meæ in eadem fuisse opinione; imò ne per somnium quidem unquam vidisse, quod in eâdem natura verarum literarum inveniri posset; quo in casu tamen jam meritò rideri ab omnibus possem, qui vident, quod singulæ totius S. rex-

vus literæ, nullâ exceptâ, suam vitam & habeant & demonstrent, nec aliter facere possint.

6. *Et quomodo ille in S. Scriptura se præbeat conspiciendum.*

H. Quomodo autem *vivus ille Scripturæ intellectus* se præbet conspiciendum?

M. Hîc observari potest, quod ibidem primò *naturales illæ vivæq; literæ* extent, ex quarum figura ipsa pronunciatio facilè formari potest: ex illis deinde *voces* componuntur, quarum significatio eundem, qui juxta suprapositum Alphabetum naturam ipsius linguæ paulò exactius cognovit, non diu latere potest. Illæ voces *præfixis atque suffixis suis adeò* sunt limitatæ, ut ex universali suo significatu his ipsis accuratè satis specificentur: cum quibus si naturales ubiq; sententiarum *incisiones atque distinctiones* conferantur, atq; singula aliquoties diligenti ruminatione repetantur, tunc accidit, ut in homine sensim *viva quædam imago atque idea ipsarum rerum* generetur, quæ per viva illa verba eorumque congruam ubique syntaxin, tam concinnam atque vivam adipiscitur harmoniam, cum tanta activitate atque energia conjunctam, ut tandem *in ipsam vocem* erumpat, vitamque suam, quæ antea in animo tantum ceu matrice concluſa erat, pa-

7. *Quomodo Idea illius per vocem erumpat.*

lam

lam præbeat conspiciendam. Cum deinde *hæc idea iterum in aures autoris sui relabitur*, non aliter fieri videmus, quam si mater aliqua propriam sobolem in sinum suum recipiat, unde tantum exoritur gaudium, ut majus semper majusque homini accedat robur & facultas largior progrediendi ulterius. Nam prorumpens iste vivusq; Scripturæ intellectus non aliter se habet, quam *cum idea Iræ* in aliquo ita invalescit, ut vehementibus atque penetrantibus verbis in scenam quasi proruat: tum enim genuinus verborum horum sensus à quovis quam facillimè intelligi potest, nec facilè invenietur aliquis, qui voce fictâ simile quid præstare queat, quamvis omnes histriones, atque mimi omnes ad id contendant nervos. Atque *ita Amor quoque* viventem in se Ideam, naturalibus planè & quasi fascinantibus verbis depingere potest, quæ suam imaginem tam exactè referunt, ut nuda illorum veritas tam facilè à simulatione quavis discerni queat, quam facilè privignus à filio patrissante discernitur. Hic enim verum est, quod vulgò dicitur, *quod ex corde provenit, cordi etiam repetit*, cum quod ex capite saltem, immaturo partu, editur, contradicentes plerumque inveniat quam

8. *Et quid vox illa in auribus illius hominis loquentis operetur.*

9. *Exempla quomodo viva aliqua vox à ficta discerni queat.*

plurimos. Simile quiddam *in verè afflictis atque mœstis* apparet, quibus dolor quasi ipse ex ore proloquitur, ideamque suam tam exactè repræsentare potest, ut multa non sit opus difficultate, si quis tales discernere velit à mendacibus. Ita, inquam, res etiam se habet, cum semel conceptâ animo sensus sacri ideâ: unde homo illius beneficio gradatim quidem, sed propriè tamen ad *perfectam veritatis cognitionem* pervenire potest, ut ab articulo quasi ad digitum, à digito ad illius motus varios, ab his ad manum ipsam, & tandem, per hunc modum, gradatim ad totum integrum perveniat. Et in tali ordine vita quædam atque vis inest; cum ex adverso, *qui sine mente, aliorum tantum verba evomunt*, illarum avium instar, quæ humanam vocem imitari discunt, quia ab ipsa re nullam habent impressam sibi ideam, non nisi gelidos & mortuos pariant fœtus. Atque eo ipso similes sunt illis *mespilorum surculis*, qui inverso ordine, qua parte tenuissimi sunt trunco suo insiti, cum progerminarunt è loco suo naturali abscinduntur, atque ita pedibus quasi in altum protensis, succoq; per caput attracto fructus proferre dicuntur semine suo naturali atque nucleis carentes: non potest enim fieri, ut genera-

10. *Et qua ratione quis hoc modo ad veritatem perducatur.*

11. *Qualis sit differentia inter vocem vivam & aliam imperfectam, deque iis, qui saltem aliorum verba imitantur.*

neratio tam perversa, *vivum aliquod semen* ostendere queat.

Antequam ultimam rei manum adhibeam, dicendum quoque aliquid est *de ipsis Hebræorum accentibus*; ut cum, illos apud Antiquos in usu non fuisse, perspectum fuerit, causa simul pateat, quare supra à nobis nihil de illis sit propositum. Primò enim Grammatici certant & adhuc sub judice lis est, *quantus sit illorum numerus*, quia alii viginti alii triginta alii plures alii pauciores numerant; *quæ copia meritò illos reddit suspectos*, cum non tantum omnium linguarum natura quàm paucissimis possit esse contenta, sive tonici spectentur, sive distinctivi; sed etiam Antiqui Hebræi brevitatis & paucitatis ubiq; fuerint quam studiosissimi; ad unam enim radicem *paucissimas* literas requirūt, omnia Pronomina ferme *paucissimis* suffixis, quam plurimas Conjunctiones atque Præpositiones præfixis *paucissimis* expresserunt, *paucissimas* Declinationes requirunt, & prolixum sæpè sensum *paucissimis* verbis proponunt: quis ergo statuere vellet, illos in *parte* totius linguæ *ultimâ* tam immoderatâ copiâ uti voluisse? Cum illi quoque qui horum Accentuum coordinationem quam exactissime & e-

12. *Tandem de Accentuatione Hebræorum aliquantò prolixius agitur.*

legantissimè indagarunt, paucissimis signis distinctionum atque conjunctionum contenti sint, nec supra 8. vel novem Characteres requirant, quorum beneficio non sine fructu textum sacrum sufficienter dispungere solent. Et quænam illos coëgisset necessitas, ut tot ubique adhiberent ministros, qui nihil aliud agunt, quam ut connexioni inserviant, & pergere jubeant legentem ad majorem aliquam distinctionem usque; quasi non sit naturæ consentaneum, ut etiam non adhibitis talibus signis quis legendo pergat, donec vel sensus vel distinctio subsistere jubeat? 2. Si antiquis Hebræis in more fuisset positum, talia undiquaque per scripturam suam accumulare signa, procul dubio *signa interrogationis, admirationis, interjectionum, parentheseon*, & similia non omisissent, quia nihil magis valet ad genuinam distinctionem inferendam: quia autem tam necessaria non adhibita sunt, probabile fit, nulla adhibita fuisse. 3. Si quid ejusmodi antiquis notum fuisset, procul dubio aliquod etiam horum vestigium in *literatura Samaritanorum* occurreret: 4. Etiam illæ *linguæ, quæ ab Hebræis suas literas acceperunt*, cum iisdem simul accentus accepissent, si illi in usu fuissent tum temporis; quod tamen

non

non factum esse Græcorum atque Latinorum antiqua monumenta satis luculenter ostendunt, quippe in quibus nihil planè distinctionum ullibi occurrit, sicut alii id prolixè deduxerunt. Unde & N. T. quod sine distinctionibus accentibusque ac spiritibus hodiè (cum Lingua Græca non amplius adeò est vernacula) vix commodè usurpari posset, priscis temporibus iisdem notulis caruit. 5. *Linguæ illæ, quæ* non tam filiæ quam *sorores Hebrææ dici possunt*, aliquid vel olim habuissent vel adhuc haberent, his accentibus analogon; quale tamen nec olim apud Chaldaicam, nec in hodiernum usq; diem apud Arabicam vel Syriacam invenitur. 5. *In Talmude*, ubi nihil fermè omissum est, quod ad Judæorum Antiquitatem spectare potest, non tam altum esset de istis nominibus figurisque omnibus silentium. 7. Quia in istis minutiis variare quam maximè solent lectiones, aliquod horum exemplum etiam in *Keri & Ketibh* occurreret; quod tamen non fit. 8. *Doctissimi etiam Patres, quales fuerunt Origenes & Hieronymus*, qui linguæ Hebraicæ quàm peritissimi fuerunt, aliquam eorum habuissent cognitionem; quod tamen ita se non habet: cum enim Hieronymus de accentri-

bus loquitur, ex verbis ejus manifestum satis est, ibidem tonum vocis adeoque syllabæ elevationem intelligi; 9. Quia Judæi gloriam suæ gentis ubique quam avidissimè quærunt, fieri non posset, *ut aliquis ex ipsorum Doctoribus* opinionem de novitate Accentuum foveret, nisi à veritate compulsus.: cujus rei exemplum tamen in Elia Levita habemus manifestissimum. 10. Judæi omnes *non tam sanctum haberent exemplar Pentateuchi sui*, in quo nullus ullibi accentus occurrit; & in eo tamen tantus est ipsorum Zelus, ut tale aliquod volumen, ubi pauca quædam puncta exscripta mox tamen erasa fuerint pro profano habeant. Et talia volumina, teste Alvario Semedo, etiam apud Judæos Sinenses in usu sunt, qui tamen, quia nec de Christo nec de Judæorum nomine ipsis aliquid innotuit, (cum Israëlitas se dicant) adhuc ex reliquiis abductarum decem tribuum videntur esse. Si quis autem dicat, cantica sacra olim in templo sine notis Musicis cantari non potuisse; eamque cantandi artem etiam sine notis Musicis propagari non potuisse; cumque de signis musicis aliis nihil hactenus innotuerit, probabile esse *hos accentus fuisse notas illas Musicorum priscorum*: Hæc certè nullo omninò nituntur fun-

fundamento : quia enim, fatentibus omnibus, Musica Veterum inter res omninò deperditas numeranda est; quomodo probari poterit istas fuisse illius notas? cum præcipuè non libri saltem Musici atque Poëtici, qui videntur publicè potuisse cantari; nec Mosaici tantùm, qui in Templo & Synagogis statis temporibus legebantur, sed omnes, etiam Hagiographi, *& in illis quoque ista capita, quæ nil nisi nomina propria continent,* accentus habeant. Si porrò quis *ad autoritatem Libri Zohar* confugiat, citato ex eodem hoc loco: *Motiones Accentuum per manum Mosis firmatas esse*; ille evolvere poterit Bibliothecam Rabbinicam Joh. Buxtorffii P., (qui tamen pro antiquitate accentuum multa aliàs fecit) ubi præsertim in Abbreviaturis loco de R. Simeon Ben Jochai, clarè satis ostenditur, quod antiquitas illius libri tanta non sit, quantam vulgò putant. Ex istis omnibus manifestum est, *Accentuationem esse recentius quid:* quod procul dubio à Judæis quibusdam pio Zelo actis in hunc finem excogitatum est (quanquam diu post illorum dispersionem, *quia Karraitæ* quoque accentus non admittunt) ut *libri sacri,* qui in Synagogis præleguntur, eò ornatius & *quasi cantillando legi possent*; quod enim

vis

vis Musicæ in illis lateat omnium Judæorum testimonio certum est : & exinde à Masorethis posterioribus ad totum Scripturæ textum appositi videntur.

Id tamen negari non potest, Autores hujus Accentuationis *majores textûs S. distinctiones* (quippe quæ à Judæis, *quibus Deus oracula sua credidit*, oblivioni penitus non potuerunt tradi, accedente nimirum insigni illo erga hæc putamina Scripturæ Zelo) ubiq; quam accuratissimè observasse ; unde *iidem accentus non parum ad genuinum verbi divini sensum conferunt*. In isto quoq; labore *tam elegans observatus est ordo*, ut ille non omninò pro vano sit habendus, quia præcipuè illud, quod apud peritos natura monet, pro imperitis eo ipso tam elegantes notulæ ostendunt.

CONCLUSIO.

Atq; hoc inter alia est illud, quod nuda & simplex mihi suggesit meditatio, saltem quoad maximam partem, cum in certo quodam loco omnibus privato adminiculis, quæ ad accuratiorem rei alicujus inventæ elaborationem sunt necessaria, præter unicum illud meditandi subsidium nihil mihi esset reliquum. Tum enim occasio talia cogitandi mihi nascebatur è meditatione quadam, qua

mecum

mecum disquirebam, quid faciendum esset, si vivere me oporteret in Insula quadam, in qua non nisi homines à nativitate sua surdi, habitarent, ut vitam tamen ducere possem cum optimâ conversatione jucundissimam. Jam igitur omnia liberrimo cujuscunque judicio exposita esse volo, eique DOMINO, qui os linguamq; posuit in homine, gratias ago infinitas in omnia seculorum secula.

SULZBACI
Typis Abrahami Lichtenthaleri.
ANNO M. DC. LXVII.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0148
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0149
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0150
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0151
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0152
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0153
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0154
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0155
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0156
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0157
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0158
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0159
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0160
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0161
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0162
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0163
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0164
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0165
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0166
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0167
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0168
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0169
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0170
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0171
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0172
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0173
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0174
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0175
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0176
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0177
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0178
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0179
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0180
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0181
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0182
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0183
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0184
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0185
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0186
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0187
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0188
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0189
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0190
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0191
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0192
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0193
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0194
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0195
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0196
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0197
DFG

25

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0198
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0199
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0200
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0201
DFG

a

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0203
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0204
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0205
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0206
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0207
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0208
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0209
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0210
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0211
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0212
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0213
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0214
DFG

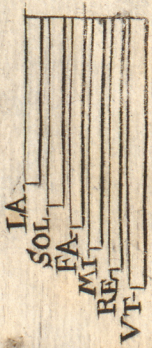
LA
SOL
FA
MI
RE
VT

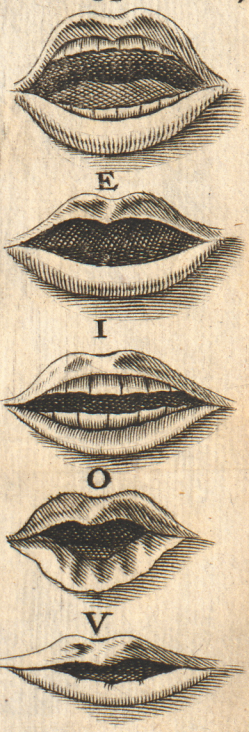
A
E
I
O
V

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0216
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0217
DFG

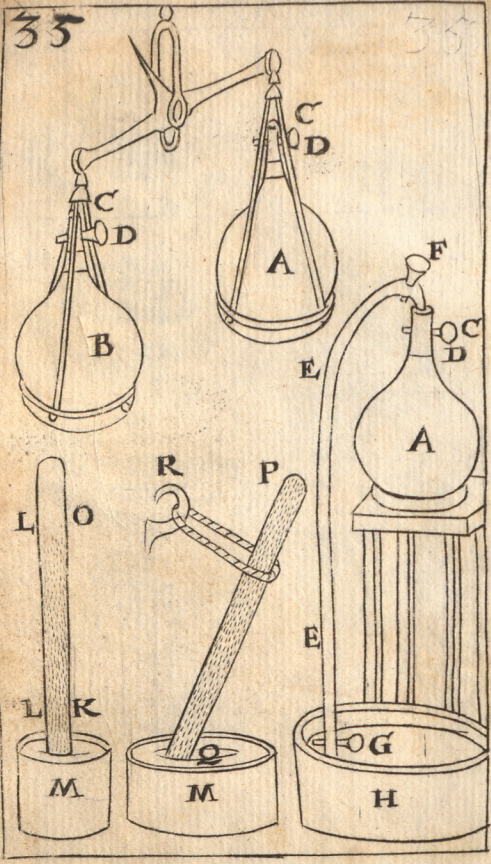

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0218
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0219
DFG

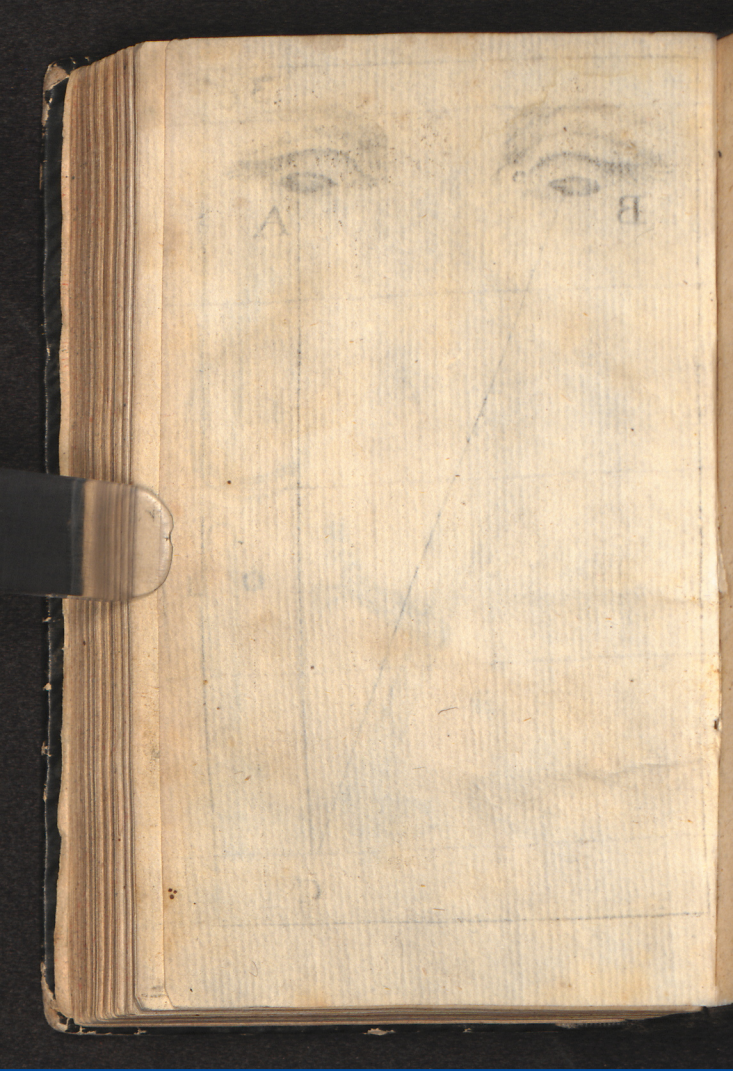

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0220
DFG

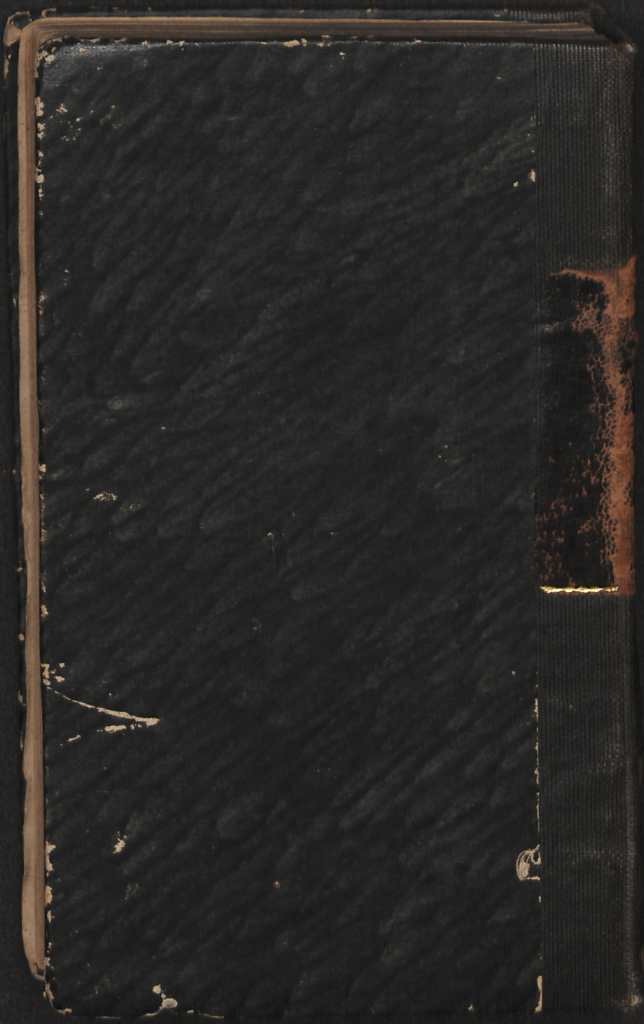

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0224
DFG

fundamento : quia enim, fat
omnibus, Musica Veterum ir
omninò deperditas numeran
quomodo probari poterit ista
illius notas? cum præcipuè nc
saltem Musici atque Poëtici,
dentur publicè potuisse canta
Mosaici tantùm, qui in Templ
nagogis statis temporibus le
tur, sed omnes, etiam Hagiog
& in illis quoque ista capita, qua
nomina propria continent, accen
beant. Si porrò quis *ad auto*
Libri Zohar confugiat, citato
dem hoc loco: *Motiones Ac*
per manum Mosis firmatas esse
volvere poterit Bibliothecam
nicam Joh. Buxtorffii P., (qui
pro antiquitate accentuum n
liàs fecit) ubi præsertim in Ab
turis loco de R. Simeon Ben
clarè satis ostenditur, quod an
illius libri tanta non sit, quant
gò putant. Ex istis omnibus
stum est, *Accentuationem ess*
tius quid: quod procul dubio
dæis quibusdam pio Zelo a
hunc finem excogitatum est
quam diu post illorum dispersi
quia Karraitæ quoque accent
admittunt) ut *libri sacri,* qui i
gogis præleguntur, eò orna
quasi cantillando legi possent; quo

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796688079/phys_0225
DFG